Массе а мехкий пролетареш, вlашаrlкхета!

Серло

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувла 1925 шера денз ◆ ШИНАРА, 6 ИЮЛЬ, 1982 ШУ. ◆ № 80 (6646). ◆ Мах 3 кеп.

ХIАРА БАЛХА ДИЙНАХЬА ХЬАДЕР ДУКХАГIА ХИЛИЙТА!

Каст-каста Iотiаlелкхача дотlаша болх дlа ца бохийташ чlоагlа дукъале ю кхешна алат чуэаш боахкача механизаторашта. Шоай кхаьнакъхеш цхьа фийг ца бойташ да чуэар шоай керттера декхар долга кхета а деш, алат арда йиш йолаш кхиаш доккъадекнача минутех юха а кхай тlа йоах механизатораша шоай комбайнаш, шофераша — автомобилаш. Цу сахьатех махуала алат дукагlа аьрда даккха гlерташ тlетеllа къахьегаш хуа Шелковской районa «Старощедринский» совхоза комбайнераш шофераш.

Комсаш дедар керттера достам болаш ше а укх шера 500 гектара тlа ка бола алат хьададеддьа цу совхоза къахьегамхоша. Хlаиз ка чуэдара деча балхашта юкъе доаде лакхъа доаш Ибрагимовгlар зас Шахабса вoiа Русланеи. Цхьан комбайна тlа ба уж болх бeш. Массеха дийнахьа 51 гектара тlара мукх чуйнаб цар, хlара гектара тlара шоашера лаьрхlача 21 центнер а боахаш. Царна социалистически къаьхьегамашта ба Джамалов Хьасан цун вoi Мальназа.

152 гектара тlара мукх чуйна баьккха дlаца кlа арда бохабениаб комбайнераш. Царна акъе баьнна къахьег шофераша. Царна юкъе аьхьстa белгаламнaa Кучеренко Николай. Цо дlаэдае комбайнаш тlара центральни кытта хьалeяд 180 тонн алат, шофераша юкъе лаьрхача акъе хьаллар-моттиг а йоккхаш.

СУРТАШ ТIА: 1). Комбайнераш Ибрагимовгlар Шахаби Руслани 2). Совхоза вошатlаола шофер Кучеренко Николай.

В. ЕЛИЗАРОВА суртaш.

Фермашта — шортта доакъар

ХЬАЙБАШ МЕЦА ДУСАРГДАЦ

РЕПОРТАЖ

— Кхета йиш йолаш дац-кх укх хаоттамах. Деррига дийнахьа ла йиш йоацаш йlайха яр, хlаьта хlанз цlаьхха шелъелар.

— Воха ма воха, арrlа деш кlалара йол хьалтела оттавергва оаха хьо, шеллургвоацаш.

Ишта шоайла бегашта къамаьл а деш йол уллача кхай тlа машина тlара lобувлаш бар Сунженски райова Ленина цlераrlча колхоза кулгалхой, специалисташ, контора болхлой. Къулбамалхбуэехьа гулъеннача lаьржача морхашта сагото бlарахьежаш бар цхьабараш.

Гурахьа дlадийна алат чуэца доладаьчул тlехьаrlа доакъар lалашдеча къахьегара нах тоъаш а боацаш хlара дийнахьа болх чакхбаьлча доакъар кийчдеш боахкарашта новкъостал де ух контора болхлой, кулгалхой, специалисташ.

— Тахан хlаране кхыметта болх бе безаргба вай. — йоах колхоза партийни организаце секретара Ирбаиев Юсапага керттерча агронома Улубаев Зайнде. — Хlана аьлча, кастта доrlа делха мег. Холашка латтача аьла-м цунах арrlа ца дича а доrlо доккха зе дергдац. Цхьабакъда, кхай тlа касарех уллар йошайча гlулакх вlаштlехьа хургдац. Цудухьа фунигlа даь а кхай тlа улла йол хьа а нйца цунах холаш де деза вай.

Чуйнна болх бе эттар нах. Ха дlа ме йода чlоаrlлуш латтача михо кхыметтел шодаш тlара дlаккухьар йол. Тlехьара болх хьабе йиш йоацаш lаьржъелар. Диълаrlа дакъа хургдолча моттиге кхай тlа йисар йол из хьаэца ха ца тоъаш. Кlаьдбенна дlабахар кхай тlара нах. Цхьабакъда, кхаш леладечун атта боацача балхах къахийтача санна дийлханзар цу бийсана доrlа. Михо Сунженски дукъа тlехьа яьхар морхаш.

Хlаьта шоллаrlча дийнахьа ситоссаш кхай тlа арабаьлар хьалхарча сменаrla болх бе безаш бола доакъар lалашдераш.

Хьалхарча дийнахьа къахьийгача нахага хьа ца эцалуш йиса йол гул а еш холаш де эттар механизатор Ибрагимов Дошги. Уж сиха тlадувт лафеташ тlа стогометатела тlа болх беча Умархаджиев Руслана. Аьла арrlаш деча йиза лафеташ дlаккхувл тракториста Эльмукаев Ибрахlим с и Джаубатыров Супьяни.

— Кхачан программа советски сага вахара хьал тоадара тlаерзаь я. Из кхоачашъелга тийша хургда юртбоахама продукци дукхаrlа яккха, производство деrlайоалае йиш хулийта. Хlанзалца пайда ца эцаш юташ хиниа торонаш балха шерра юкъекхувларах. Цудухьа хьадер сихаrlа, дукхаrlа, дикаrlа де йиш хулийтача резервоех пайда эцара тlехьарча хана къаьстта теркам тlабохийт тха колхозе, — йоах Улубаев Зайнде. — Масала, йол. Трактора тlехьа цхьаца лафет тlехьо а йийзе дlаккухьар оаха из хьалха кхай тlара, хlара трактора низ цу цхьан лафета тlеттачул дизза, пхезза дукхаrlа йол дlаяхьа йиш йолаш болларе. Из кхоачамбоацар дlадиккхара де дезаш хинар а чоалхане, дукха низ тlабахийта безаш хlама хиннадацар. Шелковской района толашаrlа долча боахамашка санна, йол тlейоттара лафета оаrlоаш лакхйир оаха. Иштта лаьрхlа вlаштlехьъяьккхачи хlара лафеташа хlанз хьалха хиначул дизза дукхаrlа йол дlайохьалу хийцц. Техникана, доагора, кхом бе, доакъар lалашдора, хьайбай продукци яккхарга дlадодир лохде цу гlулакхо мел доккха новкъостал ду дувца эшаш а дац. Кхы а цхьа хlама да. Хьалха волокушашца теккаеш хьатlакхухьар оаха йол цунах арrlаш деча. Волокушаша телхайора люцерна. Из бахьан долаш буц шоллаrla, кхоалаrla хьокхаш геттара кlеагга доалар доакъар. Хlаьта хlанз, арrlаш деча йол лафеташца дlатlакхухьаш болх беш лоадам болаш зе хилар люцернана. Цудухьа из хийцца кхыметтел диэзлаrla хьакха йиш а хул дикна дукхаrla доакъар а доал.

Люцерна 154 гектара тlа я колхозе. Цкъа хьекхачул тlехьаrla йол хьа а нйца мукъадьйнача кхашка минеральни удобрени а тесса хlанз доrlан хьисапе хий деттача установкашца хий тохаш да. Доакъар дукхаrla кийчде йиш хулийтаrlйола дика торо я из.

Дукха ба хlанз йол lалашъоча къахьегарашта юкъе доакъар кийчдара дика опыт lоаль нах. Масала, аьла арrlаш деш боахи Бутаев Ризвани Астамиров Iимрани. Цар шинне хьадаьча арrlашка латтача доакъара кхераме яц йоачан. Цул совrla хьадер сиха а ду цар. Дийнахьа хlаране тkъаь иттитт тонн йол lоюл арrlашка, норма итт тонн мара йоацаш. Хlаьта доакъар lалашде доладича денз доал 90 тонн гаргга хургйолаш цхьа арrla даь а баьнна хlанз шоллаrla дар дотташ ба уж. Хlанале хьалъеттай 40 тонн совrla йол.

Хlанз, доакъар lалашдеча хана, доккха новкъостал ду колхоза школерча дешархоша, къаьстта Серноводске йолча кхоалаrlча юкъерча школерча бараша. Дешара даьнча заведующи йолча Л. Ю. Саралиевас кулгал а деш йол хьаэцаш, кхыдола балхаш деш хlара дийнахьа къахьег цар колхозе.

Дика кийчо йир колхозо укх шера доакъар lалашдара меслчиик чакхдаккхара. Хьалхе а тешаме тоайир техника, оттайир план, наьха балхацара безам совбаккхара мероприятеш, и кх. дl. Цу гlулакхо вlаштlехьдоалийт хlанз дика хьокхамаш гойташ къахьега а. Масала, июнь бутт чакхбоалаш планаrla 600 тонн сенаж. 780 тонн силос. 150 тонн йол lалашъе езаш хинача, сенаж — 1200 тонн, силос — 1748 тонн, йол 130 тонн кийчъьний колхозхоша.

М. ХАМАТХАНОВ.

ШИН ШЕРА ПЛАН ТIЕХКХОАЧАШЪЯЬЙ

«Промавтоматика» НПО опытни завода итташ йолча бригадаша, бlаьш болча бохлоша деташ гlоздоаха къахьегама толамаш доах укх юбилейни шера. Масала, шин шера задани кхоачашъяьй электронно-монтажни участкерча мастера Григорьева Александра Ивановнай смена, радиоаппаратура регулировки еча Бабичев Анатолий Дмитриевичи Штапов Борисе керте латтача бригадаи, Шаблинский Валентина Васильевнас, Куприянова Нина Николаевнас кулгалдеча радиоаппаратура монтажиний бригадай коллективаша. Шоаш кийчъю продукци дикен тlехдикеи мара а ца хулийташ, юкъера лаьрхlача хlара сменаrla нормаш 140 — 150 процент кхоачашъю цар.

Социалистически яхье хадданза хьалха а латташ хlанзлехьа шин шера задани дика тlехкхоачашъяь бола болхлой а иттaш ба укхаза. Церех ба фрезеровщикаш, вежарий Лопаткингlар Сергей Юрьевичи Александр Юрьевичи. Тlадоаlача шера март бетта чотаrla къахьегаш ба уж. Церел дукха тlехьабусаш ба коммунистически къахьегама ударникаш фрезеровщикаш Губнев, Iадиан, Соломатин Юрий Иванович, Исаков Куругли Исаевич, токараш Степанов Юрий Петрович, Жиганов Анатолий Николаевич, Власов Владимир Владимирович, кхы дукха бараш а.

* * *

«Хlара балха дийнахьа хьадер дикаrla хилийта!» яхача девнзаrla шерра социалистически яхь йоаржаьча Н. Анисимова цlераrlча Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода коллективо, ах шера план хадал кхо ди хьалха кхоачаш а нь. Задания совrla арахийцай бlаьш соми маьха мехкдаьтта продукци.

Шоаш укх юбилейни шера тlаийца социалистически декхараш толлие кхоачаш а деш, хьинаро къахьегаш я Полинов Иван Николаевича кулгалдеча № 11 йолча цеха коллективи Гасанов Заид Юсупович керте латтача № 43-1 йолча установка коллективи.

ХАНАЛ ХЬАЛХА БУВЛАШ

Мехка а вай республика а денача пlенцта баха ма боагlара мангъбанара къахьегамо [illegible] а отта дика къахьеган ба «Автоспецоборудование» [illegible] завода болхлой. [illegible]

[illegible]

* * *

«Хlара балха дийнахьа хьадер дукхаrla хилийта!» яхача девнзаrla къахьеган ба Нохч-Гlалгlай [illegible] управление чуйнадача СМУ-9 коллективa гlишлонхераш.

Деррига гlишлои [illegible]

[illegible]

И. Непряхин, А. Кошевой, А. Асуханов, Х. Макаев, дукха кхыбараш.

* * *

«СССР 60 шу дизара — 60 хьинарча къахьегами [illegible]» яхача девнзаrla къахьеган я «Союзавтоматпром» ВНПО опытно-экспериментальни завода барт болна коллектив.

[illegible]

[illegible]

Г. ХАДИЕВ.

ДОШ КХОАЧАШДИР

Эггара хьалха шоай lулацара ма ларга даьхар Надтеречни района «Горагорский» совхозе Дибиров lаьла керте латтача ма lуй бригадо. Из хьинари толаме чакхъяккхара хьалхе а лаьрхlа кийчбеннабар цу бригадера болхлой. Цар шоай хеш тlара даьнна тха эггара цlенаrlен дикаrlен да.

Дика кхоачашйир Дибирова бригади lаьхарий кхедара план а. Планаrla хила богlар 112-и денгарех 116-и болаш хlара бlаь устагlанна тlехьа 119 lаьхар кхебаьб цар. Иштта боккха толам баьнкаб lаьлий дезало жа лорган а. Планаrla даккха доагlар 4 килограмм йолаш хlара устагlанна тlера 5 килограмм гаргга тха даьккхад.

Из хьинари чакхйоаккхаш хьинаре къахьийгад lаьлий вежараша Рамзанеи Эдалхан.

Дибирова бригада ц а нийсъяла гlерташ болх беш я Эльсанов Даудх Ибрагимов Заурбеки керте латта жа lуй бригадаш а.

Р. АЛЕРОЕВ,
Надтеречни района «Горагорский» совхоза парторганизаце секретарь.

Нов. Т. М. Дидигов Нохч-Гlалгlай АССР Министрий Совета председатела хьалхарча заместителалла хьожавирах дола

Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо сецам бу:

Нов. Дидигов Мурата Тамерлан Нохч-Гlалгlай АССР Министрий Совета председатела хьалхарча заместителала хьожаве.

Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАНЕНЬКИЙ.

г. Грозный,
1982 шу, 5 июль.

Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета

кхоалагlа сесси хьоаллара хьакъехьа

Тахан, 1982 шера 6 июле, lуйранна 10 сахьат даьлча КПСС обкома политически дешара Цlаrla баьл бе йола лу норlаlалаrla хержача Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета кхоалаrla сесси.

Депутаташта регистраци ю lуйранна 8 сахьат даьлча деш КПСС обкома политически дешара Цlаrla.

СОВЕТСКО-ФРАНЦУЗСКИ ЭКИПАЖ ТОЛАМЕ НИКЪ БАЬ ЯЬННАЙ

КОСМОНАВТАШ ДЖАНИБЕКОВ ВЛАДИМИРИ, ИВАНЧЕНКОВ АЛЕКСАНДРИ, ЖАН-ЛУ КРЕТЬЕНИ ЛАЬТТА ЮХАКХАЬЧАБ

ТАСС ХОАМ

1982 шера 2 июле московски ха 18 сахьат 21 минут яьлча «Салют-7» — «Союз Т-5» — «Союз Т-6» яхача орбитальни комплекса тlа цхьана тохкамаш экспериментеш яра программа толаме кхоачашъяьчул тlехьаrla шоаза Советски Союза Турпал, СССР летчик-космонавт Джанибеков Владимири, Советски Союза Турпал, СССР летчик-космонавт Иванченков Александри, Французски Республика гражданин Жан-Лу Кретьени юкъебола дунен залкъашта юкъера экипаж Лаьтта lоессай. Станце тlа дlахо болх беш ба космонавташ Березовой Анатолийи Лебедев Валентини.

«Союз Т-6» яхача кема lоуыйташ йола аппарат lотайнай Советски Союза хьалхе а бегалъьяча районе Аркалык яхача городе къулбаседа-малхбоален оагlорахьа 65 километр гаьна.

Космонавташ Джанибеков Владимир, Иванченков Александр, Жан-Лу Кретьен лаьтта lохайшачул тlехьаrla могашал дика йолаш ба.

«Салют-7», «Союз Т-5» — «Союз Т-6» яхача орбитальни комплекса тlа дунен халкъашта юкъерча экипажо йизза кхоачашъяьй Советски Союзеи Францеи Iилмахоши специалисташи кийчъяь а чакхъяккха лаьрхlа а хинна Iилма программа. Никъ беш техкей Лаьттан атмосфера, планеташта юкъера среде, галактически галактически доацеи излучене хьесташ. Космически материаловедение программаrla «Кристалл» яхача установка тlа невесомоста хьалашка диффузеи металлически сплавай кристаллизацеи процессаш lомаьра а космически технологи методаш дlахо шаьръяра а дукха экспериментеш кхоачашъяьй.

Никъ бара программа доккхеrlдола дакъа къоастадаьдар медико-биологически тохкамаш дара. Керда хоам кхаьчаб невесомоста хьалашка сага деrlо адаптаци яра бешалонах. Цхьайола экспериментеш яьй космически никъ бара фактораша тайп-тайпарча биологически объекташта еш йола влияни lомаьра.

«Салют-7» яхача станце дlахо никъ беш космонавташа Березовой Анатолеи Лебедев Валентинеи дlахо ергва советски французски Iилмахоша кийчъяь экспериментеш.

Французски космонавт юкъе а волаш йолча дунен халкъашта юкъерча экипажо сигала никъ беlга толаме чакхдаккхар Советски Союзеи Францеи шинне а мехка хьаьшташ баьхьан космос машара лаьрхlа караерзаеча дlахо а беркате вlаши цхьана гlулакхаш леладеча баьккха лоархlаме тlа ба.

ШОЗЗА СОВЕТСКИ СОЮЗА ТУРПАЛА,
СССР ЛЕТЧИКА-КОСМОНАВТА
НОВ. В. А. ДЖАНИБЕКОВНА
ЛЕНИНА ОРДЕН ЯЛАРАХ ДОЛА

СССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

«Салют-7» — «Союз» яхача орбитальни Iилма-тохкама комплекса тlа космически полет толаме чакхъяккхараrlа, из еш къонахчали турпалали гойтараrlа, шозза Советски Союза Турпала, СССР летчика-космонавта нов. Джанибеков Владимир Александровича Ленина орден лойла.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Л. БРЕЖНЕВ.
СССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1982 шу, 2 июль.

СОВЕТСКИ СОЮЗА ТУРПАЛА,
СССР ЛЕТЧИКА-КОСМОНАВТА
НОВ. А. С. ИВАНЧЕНКОВНА ЛЕНИНА ОРДЕНИ
«ДОШО СЕДКЪА» ЯХА ШОЛЛАГIА МЕДАЛИ
ЯЛАРАХ ДОЛА

СССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

«Салют-7» — «Союз» яхача орбитальни Iилма-тохкама комплекса тlа космически полет толаме чакхъяккхараrlа, из еш къонахчали турпалали гойтараrlа Советски Союза Турпала, СССР летчика-космонавта нов. Иванченков Александр Сергеевича Ленина ордени «Дошо Седкъа» яха шоллаrla медали лойла.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Л. БРЕЖНЕВ.
СССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль,
1982 шу, 2 июль.

ФРАНЦУЗСКИ РЕСПУБЛИКА ГРАЖДАНИНА
КОСМОНАВТА-ТОХКАМХОЧОА ЖАН-ЛУ КРЕТЬЕНА
СОВЕТСКИ СОЮЗА ТУРПАЛА ЦIИ ЯЛАРАХ ДОЛА

СССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

«Салют-7» — «Союз» яхача орбитальни Iилма-тохкама комплекса тlа космически полет толаме чакхъяккхараrlа, из еш къонахчали турпалали гойтараrlа Советски Союза Турпала цlи лойла Ленина ордени «Дошо Седкъа» яха медали дlа а луш Французски Республика гражданина космонавта-тохкамхочоа Кретьен Жан-Лува.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Л. БРЕЖНЕВ.
СССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1982 шу, 2 июль.

Францеи СССР-аи юкъе баьча бартага хьежжа Ю. А. Гагарина цlераrlча космонавташ кийчбеча Центре кийч а яь цхьана чакхъяккхай советско-французски космически эксперимент.

СУРТА ТIА (аьрдехьара аьттехьа): СССР летчик-космонавт Иванченков Александр, французски космонавт Жан-Лу Кретьен, СССР летчик-космонавт Джанибеков Владимир цигъ ба кийчлуш хьалхе еча хана.

А. ПУШКАРЕВА сурт.
ТАСС фотохроника.

КУЛГАЛХОЙ БЕХКТОКХАМ АЙБЕ

ПАРТЕ СУНЖЕНСКИ РАЙКОМА ПЛЕНУМЕРА

Укх деношка Сунженски районера коммунисташ гулделар цаӀ вгӀанарча пленуме «КПСС ЦК майски (1982 ш.) Пленума итогаш 1990 шерага кхаччалца йолча СССР Кхачан программи из кхочашъяра де деларехь» ц1ена новкъоста Л. И. Брежнева яьча доклада тӀера хьадоагӀа районни партийни организаце декхараши» дувцаш доклад йир парте райкома хьалхарча секретара В. И. Гулаева. Цо аьлар, берригачу советски наха а санна Сунженски района къахьегамхоша а чӀоагӀа къоабалъеш тӀаьццар КПСС ЦК майски (1982 ш.) Пленума решенеш, нов. Л. И. Брежнева доклада тӀара положенеши выводаши, хӀаьта де мел дезар де чӀоагӀа лоӀам болаш ба кхачан ресурсаш алсамъяхарь, мехкиа экономика дӀахо айяце а цун низ чӀоагӀдара я декхараш толаме кхоачашдар лухьа.

Тахан Кхачан программа кхоачашъяра районе йолаш я производственни база. Керттера производственни фондаш шоага совгӀа алсамъяьннай, хьалхарчул 18 тонн дукхагӀа тувс кхашка минеральни удобренеш. 2360 гектар совгӀа да хий дехна лаьтташ. Хьалхь а хьалъеш а латт доахан чулоаттадергдола лаьрххӀа помещенеш. Хувцамаш хиннад юртбоахама къахьегамхой вахаре а. Колхозхой доходаш лакхъеннай 1,2-аза, тӀакхийттад совхозашка болх бечар нийду алапеш.

Цу дерригне торо хилийтар пачхахьалкхенга йолха юртбоахама продукци дукхагӀа хилийта, бахача ияьха хьашташ дикагӀа кхоачашде. Из ишта дале а дӀадахача шера дукхача партийни организацеша, боахама органашта кӀезига пайда ийцар зорта боахама продукци алсамъяккхара йолча торонехи, кхоачамехи — 1981 шера пачхахьалкхен доккхий декхараш тӀадисар цхьадолча боахамашта санна ерригача района а.

ДӀа ца луш дисад ялх эзар тонн ялат, 270 тонн коартолаш, пхи эзар тонн совгӀа баьцадарраш, 500 тонн дулх, 1300 эзар совгӀа тонн шура, кхыйола продукци. Керттерча даькъе цу гӀулакха бехке я XX партсъезда, Орджоникидзе цӀергӀча, «Победа», «Восход», «Заветы Ильича» яхача колхозий, «Сунженский» совхоза партийни организацеш, цар кулгалхой.

Тахан Кхачан программа кхоачашъяра декхараш дувцаш вай белгалъе еза агропромышленни комплекса дерригача звеньяй болх лерттӀа вӀашттӀехьбоаккхилга гӀулакхий хьадда система. Цу даькъе пайда ацанза йола торонаш.

Лаьтта лелалара культура лакхъяра чотагӀа районо лерхӀ 1985 шера 78 эзар тонн ялат хьалкхезе, 1990 шерага из цифра 90-кега дӀакхоачае.

Дукха ха йоацаш хиннача парте обкома пленумо белгалдаьккхар хьажкӀаш дукхагӀа кхее елилга. ТӀеххьарча шерашка района цхьаццайолча колхозаша йоагтӀача тойпара кхеи из культура: юкъейоалалый индустриальни технологи, дика говзал йола механизатораш ба цу культурана Ӏунал деш. вӀашагӀъеккха я отрядаш, звеньяш. Из гӀулакх дика леладу Ленина цӀергӀча колхозе. Лаьха ба укхала чуаца хьувнъям а. ДӀадахача шера А. Эльниева леное хӀара гектара тӀара чуйццар 42,1 центнер фуальньха хьажкӀаш.

Дика хьажкӀий хьувкъам чуийбу Цӏеча Эскара цӀергӀча колхозо а, хӀаьта «Путь к коммунизму» яхача колхозо воръхӀагӀча пятилетке хӀара гектара тӀара 33,9 центнер хьажкӀаш чуэцаш хиннача метте дӀадахача шера чуийцар 24 мара яар. Иштта во лел из гӀулакх «Победа», Орджоникидзе цӀергӀча, «Заветы Ильича» колхозашка, «Сунженский» совхозе. Эггара дукхагӀа укхала хьахиннар гектара тӀара 14 центнер я. ХьажкӀаш дӀаювш долла лаьтта ший ханнахьа кийчдац, ялат чуэцаш дукха юс лаьтта хьажкӀаш.

Цу тайпара сурт да баьцадарраш, сом, коартолаш кхеча гуш дар а. Районо иттлагӀча пятилетке юкъерла лаьрхӀача хӀара шера ӀалашЛора 27338 тонн баьцадарраш, хӀаьта 1981 шера 21 эзар тонн мара хьахиланзар, тӀакха сом пхи эзар тонн. Цун бахьан да гаьнош дӀаяхар, царна Ӏунал де нах тоъаш ца хилар.

Коартолаш кхеяра даькъе дика опыт Ӏоаяьй «Путь к коммунизму» яхача колхозе. Масала, 1966 шера районерча ерригача колхозаша пачхахьалкхенга 2378 тонн коартолаш еххача метте укх тӀеххьарча шерашка алхха цу цхьан колхозо шера йоххар 5000 тонн хул. Укхаза дукхача шерашка дика хьувкъам чуэцаш я В. А. Козлова кулгаллеш йола отряд. 85 центнерагара 145 центнерага кхаччалца лакхбеннаб цар хӀара гектара тӀара чуэцаш бола хьувкъам. 1985 шера укхаза лерхӀ 9 эзар тонн коартолаш кхее. Докладчика а цул тӀехьагӀа къамаьл даьча «Сельхозхимия» объединене бригадира В. А. Скорикова, махлесхоза рабочкома председателa М. С. Глуховскаяс, «Сельхозтехника» объединене управляюще А. А. Жилина цӀенхаштта критика йир из культура кхееча доккхий гӀалаташ шоашкара дуалийтача боахамий кулгалхошта. Дуккхача шерашка коартолаш кхееш хьайоагӀа Орджоникидзе цӀергӀа колхоз, цхьабакъда, цар соахьа гектара тӀара 46 центнер мара чуийцанзар. Ший хан-ханнахьа цу культурана Ӏунал ца доаттадича лерттӀа хьахилац из. Иштта, кхоачамбоацараш да баьцадарраш кхедеча а. Уж кхьачача торговн организацеш хайра сагото еш хилац уж ханнаьха нахага дӀакхачийтара. ТӀаккха царех дикка дакъа дов, нахага дӀанхоачараш а ширдаьнна хул, пудухьа юрташка бахаш бола нах леткъаш хул. Керттера бехк тха а ба оаха тхоай ханнахьа кулгалхой бехктокхаме ца озарах, аьлар докладчика.

Дӑ йиш йоаца дукха кхоачамбоацараш да района хьалбай боахаме а. Геттара кӀезига я доахангара йоаликха шура лоамашка ядача колхозашка. Масала, «Заветы Ильича» яхача колхозо дӀадахача шера хӀара кхоабача ӀаттагӀара яьннар 1044 килограмм шура, Орджоникидзе цӀергӀча — 710, «Восход» — 717. Е, вешта аьлча, цох хул дийнахьа юкъера лаьрхӀача шин килограммал кӀезига совгӀа. ТӀаккха сенна доаду доакъар? Цу гӀулакха бехке ба колхоза кулгалхой, партийни организацей секретараш И. А. Битиев, В. С. Хутиев, А. Ю. Оздоев, М. А. Длейтов, М. Галамаури, З. М. Шамилев. Парте райкомо, райисполкомо, юрта боахама управлене ханнахьа доагӀар паргара хьадийха лаларе гӀулакх цу хьалага кхоачаргдацар.

Геттара кӀезига да бӀаь Ӏатта, тӀехьа хьалъхеду Ӏаьсий а. Дукхьал дӀадахача шера районе делар 1991 бежан, 5493 хьакха, 3936 устагӀа, 598-зар коа тӀара оалхазар. Из бахьан долаш хьа ца хулаш дисад 1710 тонн дулх. Из гӀулакх геттара всала лел XX, XIX партсъездий цӀергӀча, «Победа» яхача, Орджоникидзе цӀергӀча, «Заветы Ильича» яхача колхозашка, «Сунженский» яхача совхозе. Цу боахамий кулгалхоша оалингара деза хувца беза шоаш бей бола болх.

ЦхьайтталагӀа пятилетка чаккхйоалаш хӀара кхоабача ӀаттагӀара районе яьккха езаш я 2200 — 2300 килограмм шура. Из Ӏалашдара торонаш йолаш я. Дика толамаш доаха долркаш, цхьайола колхозаш, совхозаш белгалъьхар пленуме «Ассинский» яхача совхоз-заводо дӀадахача шера хӀара кхоабача ӀаттагӀара яьккхай 3052 килограмм шура, Цӏеча Эскара цӀергӀча колхозе — 2212, «Путь к коммунизму» — 2218 килограмм шура. Цар санна болх бара тӀахьийхар кхыбола хьайбш лелалераш а.

Пренеех къамаьлаш даьча Цӏеча Эскара цӀергӀча колхоза председатела Л. П. Исинецкаяс аьлар:

— XXVI съездо а майски (1982 ш.) Пленумо а доккхий декхараш хьалхашка оттадьд коллективаиа. Хьалха оаха пачхахьалкхенна 47 центнер дулх тийина долча метте хӀанз оаха дӀалу 92 центнер. ДӀалув лаьтта дукхагӀа доацаш хӀара гектара тӀара 25—35 центнерага кхоачаш хьувкъам чуийбе торонаш я тха механизаторий, хӀаьта 25 центнер оаха массе а хана чуийю. Цхьабакъда, цхьаццайолча участкашкара хьахилаш 10—15 центнер мара. Кхычахьа хул 35—40 центнер. Цун бахьан да цхьабола специалисташ де деззача тайпара лаьттана Ӏунал деш боацилга.

ТӀаккха къамаьлаш даьча «Ассинский» яхача совхоз-завода партийни организаце секретара В. И. Костина, Ленина цӀергӀча колхоза председатела Ш. Б. Чилаева, «Путь к коммунизму» яхача колхоза бригадира гӀонча Н. Н. Усанова, «Западная» яхача птицефабрика директора В. Я. Налаева, Кирова цӀергӀча колхоза болхлочо Н. Г. Долматовас, спецСМУ начальника Я. М. Хашагульгова, Троицкая яхача стансовета председатела Т. Ф. Голованоас дийцар шоай коллективаша доахача толамех, гучадаьхар балха тӀа дола дукха кхоачамбоацараш а. Уж дӀадахара де эшараш дийцар, торонаш, кхоачамаш хьахьекхар.

Пленума балха юкъе лакъа а лаьцар, къамаьл а дир парте обкома бюро члена, Нохч-ГӀалгӀай АССР Министрий Совета хьалхарча заместитела С. Н. Комуховсие.

Дийцача дешах хьдда соцам тӀаийцар.

А. САГОВ.

КЪАХЬЕГА КИЙЧА БОЛАШ

Селхан Грознерча В. И. Ленина цӀергӀча майдан тӀа хилар ВЛКСМ XIX съезда цӀергӀча вай республикерча студентий гӀиллоиьерий отряда митинг. Цига тайп-тайпарча вай мехка мийнгаш-ка къахьега бахалехья укхала вӀашагӀххийтар вузашкара, юкъерча специальноста училищай, техникумашкара дешархой. Лакха урагӀдахача, михана терхача транспаранташ тӀа дайдар «Майски (1982 ш.) Пленума решенеш — вахаре», «ХалагӀча наькъашка, урхенаш йоахача Медик 82 хьалха л» яха а кхыдола а лолунгаш.

Митинге къамаьл дир ВЛКСМ обкома хьалхарча секретара Г. Х. Эльмурзаева, ССО ветерана, ГНИ строительни факультета декана В. С. Ординина.

— ГӀишлош яь, наькъаш Ӏодехка Ӏаь кагирхой кулгаш, цул совгӀа, ахкан замалахьа цар чуэц вай мехка кхашкара баьцадарраш, сомаш, уж ялла йоха, кхыдола балхаш ду, — аьлар «Чечингиплодоопошхоз» директора Н. М. Крутова.

Даьхен хьалхашка, вай республика хьалхашка шоай къахьегама сий лакха лоаттадергхиларах митинге гулбеннараш тешабир ГНИ «Грозный-82» яхача стройотряда командира Хашагульгов Тархана, кхыча кагирхоша.

Дешара заведенешкара шоваткъен пхиъ отряд укх денношка къахьега гӀоргӀа Тюмене, Алтае, Адлере, вай республикерча боахамий кхашка, гӀишлош еча. Белгалдаккха деза, вай мехка кхыча мийнгашкара Нохч-ГӀалгӀайчене къахьега 1500 совгӀа кагирхой боагӀаш хилар а Ужаш ба Алтаера, Томскера, Перьмера студенташ.

Отрядаш вӀашагӀйоххаш а кхыйола кийча еш а кагирхошта юкъе лыркха хиннача социалистически пхьє котало лынхача дешара заведенешта митинге дӀаелар комсомола обкома грамоташи карара нара тела вымпелаши. Цу яхье хьалхара моттиг лыкхай Грознерча педагогически училища, шолагӀа хиной ГНИ, хӀаьта кхоалагӀа моттиг медицински училища лыкхай. Цул совгӀа, педагогически училища комсомола комитета секретара Магомадов Насруддина дӀаелар ВЛКСМ ЦК «ССО хьинаре къахьегарах» яха знак.

Митинг чакхйоалаш студенташа зизаш дехкар В. И. Ленина памятника юхе.

А. САЛИЕВ.

СУРТА ТӀА: боагӀаш ба Грозненски межкдаьтта института ССО бӀухой.

В. ЕЛИЗАРОВА сурт.

АВТОБУСАШ РАСПИСАНЕХ ЛЕЛАЦ

Укх шера 13 мае «Сердало» газета тӀа кепа а теха араьлар «Автобусаш расписанех лелац» яхаш корта а болаш йола рейдови бригада материал. Цу тӀа дувцар графиках рейсагӀа аро ца ювлаш дукха автобусаш юсаш хиларах, цунца дувзаденна наькъагӀа аробаьннача пассажирашта чӀоагӀа хьовзам хулаш хиларах.

Цу материалах лаьца Нохч-ГӀалгӀай транспортни управлене начальника заместитела В. Андреева, парторганизаце секретара Г. Романенкос хоам бу цу тӀа дувцаш хиннар бакъ хиннад, яхаш. Маршрутех автобусаш ара ца ювлаш юсаш хилар тахан а тӀехьа долаш да, чӀоагӀа деха да автомобильни наькъаш, уж кхоачамбоацараш хӀанз а долаш да.

ДӀабахача пхе бетта маршрутех ца еш йиса рейсаш 5753 я.

Городской, пригородни, городашта юкъерча маршруташка автобусаш лелилга тоадара доло дешаш, автобусаш рейсагӀа дукхагӀа араллийтара доли гӀулакх, «Автобусаш расписанех лелац» яхача газета рейдови критически материал ийцай транспортни управленена чуйоагӀача пассажирски автопредприятей кулгалхошца, иштта пассажирски автопредприятей болхлой юкъарча собранешка. Цига а рейсагӀа автобусаш ара ца ювларах яь критика ниййса хилар бакъдир.

Графиках автобусаш рейсагӀа ара ца ювлийтарах, пассажирашта доаггӀаш доле гӀулакх ца дарах дисциплинарни хьисапе бехктокхаме эзаб Гудермесски, Шалински пассажирски автотранспортни предприятей, № 2 йолча пассажирски автопредприяте кулгалхой, 125 водитель. Цул совгӀа городашта юкъерча маршрутех лелача автобусаш тӀара 15 водитель балхара дӀаваьккхав, цу маршруташкара дӀа а ваьккха кхычахьа балха хьожаваь 19 водитель. Нарушенеш ярах 7 водитела йола материалаш следственни органашка дӀаенний.

Город Грознерча автостанцешкен автовокзалашкен хӀара дийнахьа дежурство хьежабу транспортни управленен автопредприятеййн кулгалхой, автобусаш хӀатӀоздара технологи ниййса лелалраш уж ханнахьа рейсагӀа дӀаахийтаран, пассажираш-та культурни гӀулакх даран бехктокхаме ца дарех хӀаравар.

Керттерча автотрассашка боагӀачул дукхагӀа автобусашца пассажираш дӀа-хьа ца кхуалийтаран билеташ доацаш уж дӀа-юха па ахийтаран лоаттабу тӀахьожам чӀоагӀбьб. Цу балха тӀа хадданза тхона новкъостал ду халкъа тӀахьожама комитета, Нохч-ГӀалгӀай АССР МВД, ОБХСС, ГАИ болхлоша.

Республика партийни, советски органашта, транспортни управлене кулгалхоша дехарах РСФСР автомобильни транспорта Министерства новкъостал даьд тхона автошинаш Ӏалашъяра, укх шера январь бетта Министерства коллеге тӀаийцача соцамагӀа Нохч-ГӀалгӀай транспортни управлена новкъостал даьд пассажирски автопарк дикоча технически хьала тӀа хилийтара, йоханза йола автобусаш кӀезигагӀа сеца латтаргйола гӀулакх дара.

Транспортни управленен автопредприятеййн кулгалхоша, партийни организацеша белгал а яьха чакхйоахам я балха аралоалаш йола автобусаш дукхагӀа хилийтара, дӀахо производственни базаш дегӀакхувлара, рейсагӀа лелача автобусаша бечы балха лоаттабу тӀахьожам чӀоагӀбара, иштта пассажирашта ду гӀулакх дикагӀа хилийтара тӀаерзаь йола мероприятеш. Уж мишта кхоачашъю хьожаш хадданза тӀахьожам лоаттабу.

СОВГӀАТАШ ДАЬКЪАЛА ХИЛДА ШУН!

КЪАХЬЕГАМХОШТА «КЪАХЬЕГАМА ВЕТЕРАН» ЯХА МЕДАЛЬ ЯЛАРАХ ДОЛА

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

1974 шера 18 январерча СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указага хьежжа дуккхача шерашка цӀена къахьегарахи къахьегаме карагӀдаьннарий хам беш СССР Лакхехьарча Совета Президиума цӀергӀа «Къахьегама ветеран» яха медаль лойла

ОКТЯБРЬСКИ РАЙОНЕ

Къулбаседа-Кавказски машиннаькъа Грознерча локомотивни депо гӀолла:

Анисько Иван Михайловича — машиниста помощника.

Богаевский Аркадий Сергеевича — пенсионера.

Богатов Евгений Ивановича — слесаря.

Долбиев Александр Ивановича — машиниста.

Енец Андрей Антоновича — пенсионера.

Ермаков Георгий Артемовича — машиниста.

Лапшин Иван Семеновича — машиниста.

Лопущенко Михаил Александровича — пенсионера.

Козниенко Вера Николаевнана — пенсионеркана.

Лапшина Анна Емельяновнана — нарядчика.

Пименов Анатолий Николаевича — машиниста помощника.

Рябков Яков Наумовича — машиниста помощника.

Стрелков Федор Ивановича — машиниста.

Стрельцов Михаил Гордеевича — машиниста.

Сухинин Юрий Леонидовича — пенсионера.

Толстов Леонид Михайловича — пенсионера.

Третьяков Борис Николаевича — пенсионера.

Фарапов Виктор Алексеевича — пенсионера.

Чмыхов Константин Тихоновича — пенсионера.

Конков Григорий Константиновича — машиниста помощника.

Шморгунов Александр Ивановича — машиниста.

Шматко Григорий Андреевича — пенсионера.

Шульга Анисия Егоровнана — болхлочоа.

Янтуганов Алис Салимовича — пенсионера.

«Росхозторг» Нохч-ГӀалгӀай оптови базе гӀолла:

Кузнецова Александра Павловнана — бухгалтера.

Шевченко Евдокия Андреевнана — вокхагӀволча бухгалтера заместитела.

«Чечингобулбыт» яхача объединене гӀолла:

Панайотиди Аврам Панайотовича — заготовщика.

Грозненски электромеханически заводе гӀолла:

Коноплева Елизавета Георгиевнана — обрубщика.

№ 6 йолча берий музыкальни школе гӀолла:

Трещанская Надежда Дмитриевнана — директора.

Городской санитарно-эпидемиологически станце гӀолла:

Самойлович Лев Наумовича — керттерча лора.

№ 2 йолча роддоме гӀолла:

Белоколь Анна Емельяновнана — акушеркана.

Копылова Любовь Ивановнана — санитаркана.

Пушкарева Елена Павловнана — лора.

Къулбаседа-Кавказски машиннаькъа сигнализацеи бузамеи Грозненски дистанце гӀолла:

Бокова Нина Алексеевнана — электромеханика.

Колбасенко Василий Андреевича — вокхагӀволча электромеханика.

Московая Евдокия Петровнана — телеграфисткана.

Новоятлова Ульяна Северьяновнана — электромеханика.

Пасьнова Людмила Семеновнана — электромеханика.

«СевКавНИПИнефть» институте гӀолла:

Андреев Виктор Ефимовича — вокхагӀволча мастера.

Зайцев Евгений Николаевича — вокхагӀволча Ӏилман болхлочоа.

Лепешкин Семен Логиновича — слесаря.

Седашов Василий Григорьевича — керттерча бухгалтера.

№ 3 йолча вспомогательни школа-интернате гӀолла:

Иванова Мария Илларионовнана — пенсионеркана.

Автовокзалийн автостанцейн Грозненски производственни объединене гӀолла:

Сорядышев Александр Степановича — слесаря.

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель **Х. БОКОВ.**
Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь **Н. ПРАВЕНЬКИЙ.**

гор. Грозный.
1982 шу. 25 июнь.

ПРОБЛЕМАШИ ХЕТАРАШИ

КХЕТАМ БАЛАРА ХЬАКЪЕХЬАРА УЙЛАШ

Вай дахар сага формированен идамлено Ӏоаль опыт кердача кхоалан дӀаялареи процесс чоалхане ерзаьеш йола зама я. Кхача тайпара хул социальни даькъе ниййсаланза критереш, хьадда йола диспропорцеш хьахул физически социальни даькъе кхера юкъе. Кагирхой керда поахалаш шойла хьалхагӀа баьхача шоай ханарча назал тӀехьагӀа долалу шоаш кхе а хьегаш даха. Общественни дегӀахьара темпаш сихъялар бахьан долаш хьалхарчул сихагӀа арайоал культура. Ца хила йиш йоаца цун тӀехье а поахалашта юкъера социальни-психологически башхаламаш сихьялар. Шортага хувцалуш хиннача научно-технически общество дайи берашн дахьад башха хул [illegible].

[illegible]

тайпаш чот йоацаш дукхагӀа хул. Цхьан поахала революционни традицеш поахалга кхоачаш хиларах дувцаш, В. И. Ленина кертагӀдаьхад, кагирхой «гӀулакх ишта хила дезаш хилараш социализмана гарга дика бозаш ба кхыча тайпара, шоай дай лелар санна боацача кхыча новкъа, кхыча форме, кхыча хьалашка» (ПСС, т. 30, оагӀ. 226). Прогрессивни традицеш цхьан поахалтара вокхалгӀвула кхоачаш кердача исторически хьалашкен декхарашкен хьежна дӀахо творчески дегӀадаха дола.

Патриархальни обществе хӀара сага социальни хьал, оттадаь хьада [illegible].

[illegible]

нальни сфере шой дьл а цуй ханарча нидал а «тӀехьаль» тарлу. Социальни лынача ханашта юкъера доацаш ишта хувцадала йиш йолаш хилар исторически прогрессивни хӀама да, има кхаьетта цу хьалашка лакхлу дезал, школа, наькъарой общество, массови информаце средствиш санна йолча кхетам балара йолча керттерча институтий шоашта координаци яра лоархӀам. Цу институтех хӀаранир лоархӀаме я, амма дерригаца до ниц кхочаш яр.

СССР Конституце кертагӀ доах, дезал пачхахьалкхено лорабеш хилар. [illegible]

[illegible]

тас. Юкъмоттигашка индивидуализаци яра лакхбу цар психологически лоархӀам, амма цуна цхьан атта йоха я тарлуш хувцалу, къаьетта цо гӀуланхаш леладу арара сфера шерьеннача. Бер кхуаш доагӀача хана.

Доккхий хувцамаш хул маӀача наьхен яккъаьхен функцеш еххачул хана.

Тахан дезала членашта кхьо маьа фу де дехарий ла ва нах доп къоастаду дукхагӀа даькъе цар болата хьеннаьа доцаш, [illegible].

[illegible]

а ба. Цул совгӀа, дайи берийн юкъмоттигаш чоалханегӀа хул уж кӀезигагӀа экспрессивни хиларагӀа, царна лерттӀа бер хьаста а, холахетаргдар яла а цахарагӀа. Вай денош чӀоагӀа мехе лоархӀаш деча уж гӀулакхаш маӀача сага традиционни стереотипа чулоагӀаш хиннадац. Цудухьа, дай берашта кхетам балара гӀулакха чуолаш, школа декхарийла я царна доагӀаш дола психологически гӀо де.

Хувцалу даьнаьна, дезала лоархӀам хувцабенна ца Ӏеш, школа, хьехархочун лоархӀам а. Берашта хадданза кхетам а образовани а теяшш йола аттара лоархӀамагӀара общественни институт йолаш яц школа. [illegible]

[illegible]

фессе сий, амма Хьехархо (доаккхача алапаце ялиер) професси цӀи яц сага шоай эван я.

Декхар школага хьалха иштта хинна монопольни положени кхачхайчийтарах латташ, из латт цуних, дезал, ниисархой общество, массови информаце средствиш а чулоацаш йолча ерригача кхетам балара система организатора координатора ярх.

Кхуаш боагӀараша цӀагӀа вӀалдаценен школен а боацаш йоаккхаш йола а со не йоал дакьлу дукьхача даьккхе хьехархошиен давьша поамоцен еха а совгӀа цар на кхоаш еча нийсархой общество кхоаш удельни долах.

[illegible]

Улица тӀара, сообществаш дӀахха гӀоргтарах дунцагӀа а доацаш хӀама хургдолаш лац. Декхар латт царна лоацаш дӀаргӀа социальни лостам баларах, уж дика вӀашттӀехьа йолаш болх беш йолча школьни, комсомольски, кхыйолча коллективашца юкъа а ювлаш.

Кхетам балара йола лаламате лоархӀаме фактор а массови информаце средствиш. Кино, радио, телевидени, пресса атта общественни тӀахьожама хӀал утташ хилаьра ала йиш я, цар [illegible].

[illegible]

[illegible] информаце формана традиционни инфляци а еш.

ТӀеххьара а, болаш ба телевизионни культурах сов дукха пайда ийбара кхераш. [illegible]

[illegible]

Игорь КОН,
профессор философи[illegible]
(АПН).

КХАЧАН ПРОГРАММА КХОАЧАШЪЕШ

КЕРДА ТОРОНАШ ЛЕХ

— Райзаготконтора директор Мамилов Ахьмада Саварбик мича хургвар-хьогI хIанз? — оаха хаьттача:

— Мишта мича? Ферме хургва-кх. цига я цун балха моттиг, — аьнна дукха уйла ца еш жоп делар МагIалбика горпо председатела Н. Эдельбиева.

— Из фу ферма я? — аьнна тхо тхоайла цецдаьнна вIаши бIархьежача:

— Массала хулаш йола ферма я-кх. ХIара шера 380 бежан кхоаб цига дулха. Соахка, масала, 26 тонн дулх тIакхетийтар царна. ХIьата укх шера из хьоккхам кхы а лакхбе дага а да. Цига долхе лехке даргдац цо. Сакъердам болаш дукха хIамаш бIаргагургда шоана.

...Ферме духхьашха цун бригадир Матиев Юсупа Моьхьмад кхийтар тхох. Бокххача белампа хьахьокх цо тхона ший боахам.

— Iангара а дика даьхар оаха доахаи. — йоах бригадира раьза волаш. — ХIьата хIанз дийнахьен буса юкъера лаьрхIача 600—700 грамм дулх тIакхетийт хIара бежана. Иштта дика дорстаду жа а.

— Юхадаьхкача йовзарьяц шоана ер ферма. Моттиг шер а яь дулха кхоаба довхан кхы а дебадергда оахн. — йоах тхона тIехьагIа хьатIавенача Мамилов Ахьмада Саварбика.

Цо деча къамаьла оазо, бIаргаша хьагойт ший боахама из геттара раьза волга, цунах кхы тIа а пайда барг-хиларах сатувсилга.

Лостам болаш, шена я ферме. Ков асфальт йиллай, кулг-кара деча балхашта механизаци еш я хIанз.

МагIаловка къахьегамхой хьашташ кхоачашдалал хилацар хьалха райзаготконтора нахагара нйду дулх. Из кхоачамбоацар дIаданкха делаш дар. Цхьабакъда, мишта? аьнна хаттар оттар. Цу гIулакха уйла йир Мамилова. Дулха хьайбаш кхабара шоай боахам вIашагIболла лаьрхIар. ХIьата дагадехар чанкдаьккхара моттиг а средстваш а эшар.

Цкъа Ахьмад хи тIа вахача станица йистте ший машин дIа а оттаь дукха лийлар из кхашна, босешка, аьлешка гIолла блокнота тIа цхьаццa йоазув деш. ТIеххьара кхетадир района кулгалхоша, специалисташа новкъостал ца доI позсобии болхам хьабар ше дхьанне низ дIанхоачарбоацилга.

ШоллагIча дийнахьа КПСС Малгобекски горкоме вахар.

Из дика вовзаш вар горкома секретара. Хоаш вар цхьа доакха гIулакх ца хилча дехьа Ха йоае Ахьмада Саварбик ше волча воагIарговоацилга.

— Тёрски дукъа босешка цхьанне доал ца деш лаьттаж да-кх. — аьлар Мамилова.

— Уж малагIаш да хьогI? — ший аргIагIа хаттар дир секретара.

— Мехклаьтта доахкарана пайда ийначул тIехьагIа дитараш да-кх. КIеанг-дукха йоал дича дукха доакъар нийчде йиш хургьяр цигара.

— ТIаннха, хьо фу де дага ва дунах?

— Цу цхьанне доалахьа доацача лаьттаька дулха лаьрхIа хьайбаш кхабара боахам билла дагадехад сона.

— Сатем боацаш саг ва-кх хьо Ахьмада Саварбик. Со мутIахьа ва хьона а Iа де лаьрхIачоа а. — раьза волаш жоп делар секретара.

...Заготконтора хьакхоастадьча 15 гектар лаьтта тIа де вIашгIехьдаргдолчох уйла еш оправьлар из горнорепа. Кхетадир къахьийгача ше де дагалеьцачох гIулакх хургдолга. Дагаехар заготконторе болх бе воагIача хана нахагара нйю бийдал, алат лоаттадеш хиина тIишлош. Уж сов тиша йолаш лоацача юкъа телхар царна чу дIаоттаь бийдал а ялат а. ХIанз царна метта капитально хьаьнь гIишлош латт. Царна чу дIаоттадьр шера лоаттадича а телхаргдац. Цул тIехьагIа асфальт а йилла вIашIехьъяьккхар юртбоахама техника лоатталра моттиг, оттайир бьаьй витаминин хьоар доаккха агрегат. Лоаца аьлча хьалха санна кьа ца хьийгача дагалаьцар кхоачашхургдоацилга кхетадир.

Дулха дорстадара духхьашха сиргIаш, жа нйцар. ХIанз боахаме 600 совгIа да уж. Цар къаьстта дукха хало хьегийтар. Уж лоаттадара кошараш е езаш яр, хьатIадоаладе дезаш дар хий. ХIьата из дерригa чанкдаьккхара дукха гIишлон материалаш эшар, хьая моттиг а яцар.

Жа леладеча боахамашка кошараш мишта, сенагIа лий хьожаш хилар дукхаза.

Гучадьлар кошараш гIишлон кхыча материалех ечул эрзах йига ахча кIезигагIа дIагIоргдолга.

Иштта хьайир кошараш, вIашIехьъяьккхар довхан дулха кхабара моттиг. Мехкдаьтта доаккхачар турбашца новкъостал а даь хьатIадоаладир хий. Цхьабакъда, хIанз долчох а кхоачамбаь Iе дага вац Ахьмада Саварбик.

— Кхачан программа тоаме кхоачашъюлургья нагахьа санна хIара саго, кулгалхочо производство дегIа-йоалае йиш хулийта керда торонаш хаддаза балха юкъейадулаш хуле, — йоах цо.

Из бакъ а ва. Дика вIашIехьбаьннача Ахьмада Саварбика ший заготовителаша нахаца бу болх а.

Масала, ворхI эзар гаргга ков да Малгобекски районе. ДукхагIболча бахача нахага шоай приусадебни участнаш я. Цу нахаца къамаьл деш, царгара совъьнна юртбоахама продукци ийеш, — договораш уттадеш наст-наста хул юрташца заготовителаш А. Беков, Д. Арчаков, М. Матиев, У. Бахмурзиев, кхыбараш.

Совъьнна юртбоахама продукци пачхахьалкхена йохкараштa деза хьалаш хьалха хинначул дукха дикагIа вIашIехьдаьхад хIанз. ОттаьIча графикага хьежжа (из хIара юрта йовлаш я) ух хIара юрта нахагара совъьнна юртбоахама продукци хьаларa заготконтора машинаш. Хьаьнача продукцех ахча цу сахьате дIалу. ХIьата хьалха шоаш дIаденначох доагIар хьаьца заготконторе аха безаш хулар нах. Из геттара новкъа хулар царна. Цул совгIа, дIаеннача юртбоахама продукцех доагIача ахча тIкашкара вешта наха доххаш доаца дефицитни товараш нйде йиш йолаш а ба уж.

Кроликаш, соми бешамаш леладеча, кхыча обществашца бувзам а лоаттабу заготконторо. Масала, кроликаш лелаю общество. Цунца юкъеоагIа 150-л дукхагIа саг. ХIара шера заготконторе дIаичулу юкъера лаьрхIача 12—15 эзар кролик. Дулх, цIокий дукхагIа яха йиш хулийташ йола йоккха торо я из.

Цу общества кроликаш лелаяра дика новкъостал ду заготконторо. Масала, хIара кролика лаьрхIа кхаь бетта 30 килограмм комбинированни доакъар лу уж лелераштa. ХIьата цар шоай аргIагIа низ дIанхоачар ду договорашка хьежжа хьалхашка уттаду декхараш кхоачашде, гIертаи. Даьхенна юртбоахама бийдал дIаялар духьа дьржа хиннача Еррикгроссийски социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхар соахка кроликаш леладеча района обществас. Даьхенна цо дIаелар 25 эзар маьха продукци.

Иштта, КПСС ЦК майски (1982 ш.) Пленуме тIаийца Кхачан программа кхоачашъеча ма хулла доккхагIа дакъа лаца гIерташ къахьегаш ба Малгобекски района заготконтора болхлой.

С. ЛОРСАНУКАЕВ.

КХОАЧАМЕХ БИЗЗА ПАЙДА ЭЦАШ

«СССР 60 шу дизара — 60 хьинарeча къахьегама кIира» яхача девизагIа къахьегара мехка хьалха латтача коллективай болам хьаллаьцаб тха завода технологически цеха коллектив. ТIаьйца доккхий социалистически декхараш кхоачашде лерхI къахьегам бригадин формагIа вIашIехьбаьннахара, смежни профессеш карлерзаяра, балха ханах биззагIа пайда эцара чотагIа. Из инициатива шерра хьаллаьцай партбюрос, завкома, ВЛКСМ комитета. Яхьа условеш уттаяра деш а дийца цунна тIахьожам лоаттабара гIулакх вIашIехьдаккха соцам баьб.

Хьинаре къахьегарца, шоай бехктокхам лакха болга кхетадеш хиларца белгалбаьннаб коллективе керттерча дакъе шоай гIулакха мастераш лоархIам бола специалисташ аппаратчик И. Абрамин, слесарь А. Брыкова, токарь А. Кравченко, либорант А. Михальченко, кхыбараш. Шоаш доахача толлманца дIадовлийт цар еррига коллектива а къьестта кагирхошта а къахьегаме хьалха латта методаш массанена а дIайовлийтар мел боккха лоархIам болаш гIулакх да.

Цудухьа хьехамий новкъосталца сихагIа лакху кагирхой квалификаци, дикагIа бовз царна шоай болх, лакху къахьегама дисциплинеи бехктокхами.

Укх юбилейни шера заводе эггара хьалха юкъейоалаш я «болхлойн инженерно-технически болхлойн гIулакхерча наьха къахьегама динала мах бар» яха предприяте стандарт. Хоаш ма хиллара коллективашка балха итогаш еча хана моллагIча болхлочо къахьегаме дакъа лацара коэффициент лохьярах раьза воацаш хилац из, хIина аьлча коллективно дуац из доаш. ЭIамига хиина а нормагIа цадоагIаш даьр массанена довзаш а хул. Лакха говзал йолча кадроаш болхлоша яхачох, из кхыча тайпара хила а йиш яц. доккхийча декхараша дIадех дерригех а, мел эIамига из дале а, бехктокхам лакха хила безилга. Химически реагенташ арахецача цеха коллективана чIоагIа эшаш дола гIулакх хилар обществении организацей оагIонгахьара деш дола новкъостали коллективни хьисапе къахьегам вIашIехьбаккхар шерра доаржадара коммунисташа лоаца дакъеи. Даим тоъаш бацар ухказа болхлой, къаьстта упаковочни отделене. КийIча продукци дIаахийта кхоалцар цеха коллектив, цудухьа духа ха йоаккхар вагонаш ца йотташ. Цехерча къахьегамах мах белга дар болх баьча ханага хьежжа алапи телар, нормаш сел хала йоацаш хилар дар из. хIьата хIара къаьст-къаьстача болхлочоа тIахьожам лоаттабе а хала дар. Опыт эцара дукха вежарашка йолча предприятешка ухаш техкар из гIулакх. Лакха балха говзал йола болхлой, коммунисташ керте а латташ вIашагIъеллар йиъ бригада, технически бакъйола нормаш уттайир, къахьегаме дакъа лацара коэффицент юкъейоалайир.

ШоллагIа профессеш карерлаьча болхлой боарам 20 процентага кхачалца айбо йиш хилийтар цу деррига а.

Йоккха терко ю заводе къахьегама хьалаш тоадарца дувзаденна долча чура тороваш гучалхара дешашта а. Хоаш ма дий, балха хьалаш тоадарга дIададича хIара цхьан сомах къахьегама опсарле лаккъллара чотагIа тIехьагIа 5—7 сома маьхи пайда боалилга.

Укх тIеххьарча пятилеткашка нIаьхха дагадоарах а доацаш реконструкци яьй бIеха, кхоачашдеш хала доли балхаш деча участнашта — мовхьаш тIадоттани тIера Iодоккхий йолча участнашта, складской балхаш деча помещенешта, продукташ йоаьхъача отделенешта, ремонтно-механически мастерскашта, иштта кхычарна.

Партийни, профсоюзни организацеш хьалхинка оттадаь декхар дар къахьегама хьалаш тоадела. ше болх беш йола моттиг хIара болхлочо деша цIена хулийтаргIола гIулакх вIашIехьдоаккхилга.

Болхлой собранешка, производственни совещанешка цIенхашта къамаьл дира дола балхаш а хиина дIаIоттар из гIулакх. Заводе территоре тIа дIадехар анаоин клумбаш, хьайир талайра бищицара уголокаш.

Ишы цхьаькха а да заводе дик ца деш дар — кадроаш дIаIоттар, [illegible]. Заводе хул Карабулакски юкъерча школаш дешарарей. [illegible] Хаддаза хьалдеш латте [illegible] Сийрдаль цеха [illegible], заводской столове а хул хургбола [illegible].

А. СИНЧИНОВ.
Карабулакски химически реагенты завода ИТО начальник.

ОАХА ЯЗДАЬЧУН ЛЕРАГIА

МАШИНАШ ЯЬССА МА ЛЕЛИЙТА

Иштта корта болаш йола статья дукха ха йоацаш «Сердало» тIа кепатеха яр. Цуй автора, Нохч-ГIалгIай транспортни управлене мовхьаш дIа-хьа кхехьар вIашIехьдоахача отдела начальника заместитела. В. Шамилева дувцар автомобильни транспортага биззача низаца болх байта безаш, грузовой автомобилашца дIа-юха кхухьаш дола халкъа боахама мовхьаш тIа-тIа дукхагIа хилийта, мовхьаш нйоа дIаяха автомашинаш яьсса юха ухилга ма могга кIезигде дезаш хиларах.

Цу тIа критика яьча организацейи предприятейи кулгалхошкара тхога кхьхаташ ух грузовой автомобилаш яьсса ца лелийтара, контейнерни методагIа мовхьаш дIа-юха кхахьара шоаш деча балхех лаьца. Царех цхьадараш оаха кепатох тахан.

В. Шамилева ший статья тIа белгалдоаккх, яьсса йоаттIача автотранспорта Червленски НДП гIум тIаиоттарах дола дош «Чеченингушводстрой» яхача Грозненски автобаза № 3 йолча автоколонна водителаша кхоачаш ца деш хилар.

Цхьабакъда, водительски составаца оаха бол бац яхаш дуьцар деррига а бакъдац. 1981 шера № 3 йолча автоколонне лелаш йолча автомашинех пайда эцара коэффициент планагIа 0,50 мара йоалача 0,51 хиннай, хIьата укх шера шин бетта — 0,50 план йолаш, 0,56 хиннай.

Из коэффициент дикка лакхагIа хургьяр, нагахьа санна ведомственни транспорта бола шин башхалонаш йоацаш бенаре. Город Грознерча КСМ-2 нирииши хьалхаш хилча 5 — 10 сахьат доаллаш заводе яхийта езаш хул транспорт. Цудухьа цу транспорта тIа гIум йоттIа [illegible]. Город Аргуне [illegible] автомобилаш тIа а [illegible] «ЧИПС» предприятешна бортовой автомашинаш [illegible].

[illegible]

Масала, [illegible] Аргуне [illegible] 60 [illegible] Наурски районе [illegible] 105 километр [illegible].

на вIашIехьдаьккхадац строповщикаш йIалла боацаш йолча Аргунски АКСМи СП. ХIара сахьата мах тергболаш автомашинаш лелар лов тха ланавчинашта. ГIишлоний управлене сон дукха ха йоаю автотранспорт йотташи йоассаеши. Уж я автотранспорто дертIа болх бара новкъарле еш йола цхьа тайпа ведомственни духьалеиаш.

А. МАРТЫНЕНКО.
«ЧИВС» ГАБ-а № 3 йолча автоколонна начальник.

Товараш сихагIа дIа-юха кхехьар, товараш дIа-юха кхухьача системе уж дахка ца делча кIезигагIа Iодехьар, къахьегама механизаци а хIьата иштта мовхьаш тIадутташи Iодоахкия автомобильни транспорто йоахкаш ца кIезиллар дукха Нохч-ГIалгIай АССР торговле министерства хоям бу, [illegible] (Тукичевски улицагIара 1200 квадратни метр йола Универсам, В. И. Ленина цIерагIча проспектагIа [illegible] 1150 квадратни метр йола Универсам, 300 балха моттиг йола Универмаг, гор. Аргунера «Гастроном» [illegible] 2500 квадратни метр йола [illegible]) контейнерашка [illegible].

[illegible]

хьае а вIашIехьа ца хилар теркал а деш, НГIАССР торговле министерства лерхI къаьсттача контейнерашка (тара-оборудоване чу) а дехка мовхьаш хьалъийду механизмаш йоахкача автотранспортаца товараш дIакхехьанза даргдоацаш. Цхьабакъда, Нохч-ГIалгIай АССР кхачан промышленноста министерствай Нохч-ГIалгIай транспортни управленеи предприятеша соахка октябрь бетта доккхий мовхьаш чууттадеча 5 тонн чуйодача контейнерашка а оттадаь торгови сете минеральни хий кхухьилга вIашIехьдаьккхадар, уж контейнераш контейнеровозашца кхахьа езача метте, мовхьаш Iодоссаду устройство йоацача «Камаз» яхача автомашинаш тIа а етти. Из бахьан долаш чIоагIа хало тIакхаьчар шин метр лакха борташ йолча «Камаза» тIара 5 тонн чуйоду контейнераш кара Iохаьоза ца йолаш хиларах. ХIьата хIанзара кхерамлен правилаш а толхаеш бар из болх.

Хоаш ма дарра, «Камаза» тIа а етта доккхий мовхьаш чудехкача контейнерашка товараш торгови сете кхахьарах дIа-юха кхухьа товараш сихагIа леларгдац, кхыча бесса, шортигагIа леларгда, цул совгIа, мовхьаш Iодоссадеш автотранспорто йоаю ха дукхагIа а хиннай.

НГIАССР Министрий Совета 1979 шера 13 марта баьча соцамца чIоагIъенай хьаьна кхехьа ца делаш дола мовхьаш, белгалаI аьлча минеральни хий, [illegible] тара автомобильни транспорта дIаяхьара мароприятеш.

Цхьабакъда, минеральни хий доахкача заводий лаьрхIа йола контейнерни (тара-оборудоване) мовхьаш Iодоссаду устройство йоацаш [illegible].

И. ГАЖАЕВ.
Нохч-ГIалгIай АССР торговле министра заместитель.

Доазол дехьара

«Ганц» яха будапештски электротехнически завод — социалистически Венгре промышленни предприятешта юкъе йоккхагIъярех я. Цун цехашка арахец дукккача тайпара продукци — низ болча йоккхача оборудованетара электроаппаратурага кхаччалца. Заводо айхха бувзам лоаттабу СЭВ членаш долча вежарий мехкашнарча шийна тара йолча предприятешца, хIьата ший изделеш цига дIа а кхухьийт.

СУРТА ТIА: е прибораш хьаеш я социалистически экономически интеграце программагIа специализаци еш латтача Чехословаке автотранторни промышленноста лаьрхIа.

МТИ—ТАСС сурт.

ДУНЕ ЦХЬАН КIИРАГIА

ГЕРЗАШ IОАДЕЛГА ЮХАТОХА ХЬАШТ ДОЛАШ

Дунен тIара халкъаш чIоагIагIа доглоахаш хьежаш да 29 июне Женеве юхадIайолаьча стратегически герзашта доалуп оттадарен уж кIезигдарен хьагIъехьарча советско-американски переговорашка. Из кхетадеш а да. Цига дуьцар да цхьатарра боккъонаш шинна оагIоп цхьатарра кхерамзлен хилара принципий ларда тIа латта а волари Iазапи тIаоттаргдола эггара уйзарагIа долча герзий тайпаш Iоаделга соцадайтеи тIехьашкахьа юхадерзадеи торо хилара а барт белга вIашIехьдаккхар. Шоай чулоацамга диллача уж переговораш ОСВ-1, ОСВ-2 хьакъехьара договораш а деш йолаяь хиина машара гIулакха боккха лоархIам бола процесс дIахо дхьар да. Цудухьа чIоагIа лоархIаме да цу доазонашна карагIа мел даьнна динкадар хургIолча соглашенеш тIа юхедусаргдолаш гIулакх дар. Женеверча советски делегаценна тIаддилад дукхалга диллача стратегически герзаш дикка кIезигделгеи цунца цхьана цар дикал тоадара эффективни доазув оттаделгeн чакхдаьккха. Ше де лерхIар цIенхашта делга, хьадда гIулакхаш чакхдаха ше хьашт долаш йолга, ше дика уйла йолаш йолга Советски Союзо къаьтта дIахьехкар переговораш йолаялалехьа хьалхха, стратегически лоархIам бола гера дукхагIа хулийтилга соцадеи цунно модернизаци яра доазув оттадеи шаккха а оагIув раьза хуле ше хIаназехьа а цу дакъе барт бе кийча йолга дIа а кхойкадеш.

Дика хургдар иштта конструктивни уйла йолаш Женеве американски оагIув а хилча. Цхьабакъда, президента Рейгана переговорашка «цIенхашта а цIена уйла йолаш а» США хургьа дьнна хьакхойкадаь дале а цунца цхьана цо чIоагIбаьб «Америча герзашца кийчъяра» никъ. Кхы а активнегIа дола ядерни герзий керда тайпаш хьадарахи уж дIадоаржадарахи латтача цу никъа анализо хьахьокх Вашингтон СССР-ал совле йолаш ший тIема низ хилийта гIертарах юхаллаза йолга.

Стратегически герзий хьакъехьарча деша американски делегаце лаьца цхьаьнца хиннар санна йола болиш шеко лайташ я. Иштта, керттера терком цо тIабахийтаб лаьттаи тIарча базироване межконтинентальни ракеташта. Духхьал уж ракеташ я СССР-е эггара чIоагIагIа легIалькнараш, вай мехка ядерни потенциала ларда а я уж. ХIьата США-с ший низа тIабахийтаб форда тIарчен фегарчен базироване ракеташта. Кхыча дешашца аьлча, башха къайлагIа а доацаш Советски Союзага гера Iоднлийта гIертилга да из.

Цу тайпара расчеташ гIомар тIа хьалъяьрашта тара я. «США-на цхьан оагIорахьара совле хургIолча соглашенеш, — аьнпад КПСС XXVI съезде Л. И. Брежнева, — вай тIехьа хургдац. Из дика кхетаду хьалхагIа СССР-ца переговораш яь болча вIашагIкхийттача Штатий политически деятелаша, масала, П. Уорнке, Дж. Смита, А. Джонсона. Цар дукхача нахо дIа а хоаш Рейгана администрацен хьалхадаьккхад кердача переговорех ший бIеха уйлаш кхоачашъяра пайда эца ма гIерта аьнна, хIьата тIагIергга хьаькъале барт бара наькъэш лохаш хилара тIа а хьийхай.

Нагахьа санна официальни Вашингтоно из тIахьехам кхетабой, дувцаш дола дош чоалхане хилар бахьан долаш уж переговораш чоалхане хилара йIаьхен хален хургьяле а уж толаме чакхъяргьл. Советски Союза бехкагIа хIама талхаргдац.

«ЙОККХАЧА ДЕСЯТКА» ПРОБЛЕМАШ

Укх кIирагIа Эгмонт яхача Брюссельски дворене хилар сообществай Европейски совета аргIанара сесси. Цун балха юкъе дакъа лоацаш хиннаб «Юкъарча рынка» членаш долча итт мехка пачхьалкхенаштен правительствашта керте заттараш.

Цу тайпара «лаккера» вIашагIкхетараш хан-ханахьа хул дунен халкъашта юкъерча вахара эггара ирагIа йола проблемаш ювцарзи Европейски экономически сообществана хьалхашка утташ дола эггара халагIа а низткъалагIа а дола деш дуцарий, хIьата цу тайпара проблемаш геттара дукха а я.

«Йоккхача десятка» дискуссе юкъмоттиге лаьттараш торгово-экономически дакъе Малхбузен Европанеи США-ней юкъера цIенхаштара вIашдухьленаш яр. ЕЭС чIоагIа раьза боацаш хиннаб дукха ха йоацаш мехкдаьттеи газ яккхара йола оборудовани СССР-а лоаттаелга соцаде Рейгана администраце аьча решенена. Вашингтона цу дискриминационни акце духьале ю Советски Союзаи малхбузеневропейски фирмаштен юкъе шинна а оагIонна пайдане а йолаш кIал кулгаш яздаь йола йоккхий контракташ кхоачашъяра. Брюссельски вIашагIкхетар долча хана къамаьл деш Франце президента Ф. Миттерана аьнпад «Юкъарча рынна» хьакхехьара США экономически политика «агрессивни а доттагIал тIехьа йоацаш а я» аьнна. Малхбузенгермански делегаце вилало аьнпад ФРГ «СССР-ца торгови тIом лелабе безам болаш яц». Европейски сообществай комиссе председатела Г. Торна совпцанега хоам баьб, американски эмбарго дIаяккхар духьа дунен халкъашта юкъерча суде демарш е кийча еш хилара хьакъехьа.

Сессе тIаийцача документаш тIа къаьгга хьагуш да американски администраце гаьнара дар ца гуш яь ца решени санна торговлен финансайи сферера, масала, искусственно лаьхъъ учетни банковски ставкаш, малхбузен Европера США болат дIаяххахьара таможени доазув оттадара бола Вашингтона беррига эгоистически никь, и. кх. дI. хаддаза лаьрхIа хилар. Бакъда, дукха ха йоацаш Люксембурге хиннача европейски сообществай министрий совета сесси [illegible]

[illegible]

верча халача экономически хьалах, юхатоха ца могаш дегIалоагIаш латта хIаналехьа а 10,6 миллион саг юкъе а волаш, хьабе болх боацаш хиларах, инфляце лакхача темпаех, промышленни производство лаьгIъяларах дола дош. Цу яленешта духьала лоаттабе безача хьаддача къовсама хьанъехьа цхьаккха хIама белгалданкхa мегадац царна.

ГЕРЗАЩЦА КИИЧЪЯЬЧА БАНДИТИЗМА МЕТОДАШЦА

ФуннагIа даь а Анголе, Мозамбике, кхыча «орфронтови пачхахьалкхеншна» долча хьала дестабилизаци елга — США африкански политикана юкъе керттера дарех декхар. Цьаккха танпа средстваш бе ца хеташ мел могар ду американски администраце Африке ший керттерча союзника — расистски ЮАР позице чIоагIъяран къам шин лоIаме хилара позице тIа латта пачхахьалкхе мелъяран.

Подрывной болх лелабара объектех цаI я Мозамбика халкъа республика. ЮАР расистски режимо ца хьалоацача вашингтонски покровителашен герзаш тел Мозамбика территоре тIа чуккуьа кийчъю «Сопротивлене къаман болам» (НДС) оалаш йола бандаш. Малхбузен информационни агентстваша дуьц, НДС база тIа мозамбикски халкъ декхарах латта, иштта цар лелдеш йолча Анголерча Унита яхача контрреволюционни формированена тара а йолаш, правительствана духьалара группировка вIашагIйолла дага йолаш я США а ЮАР а специально, яхаш.

ЮАР Къулбеседа — малтбоале вIашагIъехкай НДС базаш тренировочни лагераш. Цига кийчбаь диверсанташ Мозамбике чухийт экономически объектишка, транспортни наькъашка сабстада акташ яра. Халкъа Iаьдала активисташ боабара. «Либерасьон» яхача французски газето белгалдоаккх, НРМ пачхахьалктеи доалонаш телла а деш террорсташ чутувсара къулбаафрикански авиацехи флотахи пайда эц, яхаш. Уголовни болча наькъа кулгашца Мозамбика кхыча пачхахьалкхешца леладу цхьана экономически гIулакхаш тоьхаде гIерт. Бандиташа кхыча мехкашкара специалисташ лецкъабеш а боабеш а моттигаш нийслу.

Мапуте «дипломаташ» оаяхаш лайнна ЦРУ агенташ гучаьяккхача хана [illegible] ЮАР [illegible] НДС [illegible].

Империалисташа цара тIехьабоаргаш Мозамбикан пачхахьалкхе [illegible] хьале е гIерташ уттаю планаш чакхъяргйоацаш я, хIана аьлча уголовни бола нах хьалхакхувсарах цхьаннена а пайда баьннабоацандаь. Укх деношка ФРЕЛИМО парте председатела, НРМ президента С. Машела [illegible] НДС [illegible] — аьнпад С. Машела. [illegible]

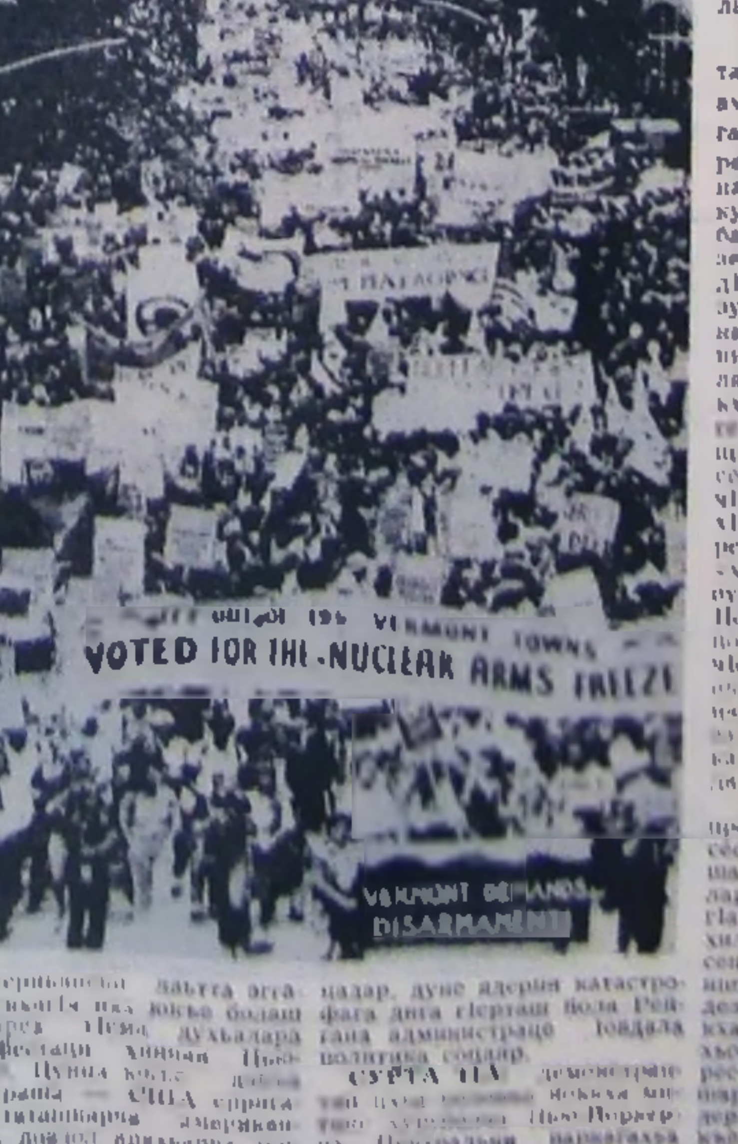

Американски лаьтта эггара дукхагIа наькъ юкъе болаш кхинарех цIена дукхалара манифестаци хиннай Нью-Йорке. [illegible] — США еррига [illegible] американца, [illegible] герзаш [illegible] цадар, дуне ядерни катастрофага дига гIерташ йола Рейгана администраце Iовдала политика соцар.

СУРТА ТIА: демонстрантий [illegible] Нью-Йоркерча Центральни паркагахьа [illegible].

ЮПИ—ТАСС телесурт.

Ю. РОМАНЦОВ,
Ю. ЛОПАТИН,
В. КОРОЧАНЦЕВ.
(ТАСС).

П. И. ЧАЙКОВСКЕ ЦӀЕРАГӀЧА ДУНЕН ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРЧА VII КОНКУРСЕ

МОСКВА. Тайп-тайпарча меттала яр аьнна кхетаеш йолча, вах вӀашин гарга оьзача музыка бокхха шиз къаьстта дика хьахьоккхаш я сийлахь-боккхача композитора, гуманиста Петр Ильич Чайковске цӀерагӀа йола конкурс.

ВорхӀалагӀа гулъешнай советски столице дунен музыкальни къонал коллегашнарчи творчески къовсаме шийна фу карагӀдьнлад хьажа, дунен исполнительски искусства боарамца шин толамаш шиеле, музыка йовлара хознеш ладувгӀарашта езаялийта.

Москверча дикагӀйолча концертни залашка — П. И. Чайковске цӀерагӀча Московски консерваторе Боккхача залеи П. И. Чайковске цӀерагӀча Концертни залеи яхье баьнаб дунен 44 мехкара пианисташ, скрипачаш, виолончелисташ, кхалаьархой.

СУРТАШ ТӀА: 1. Консерваторе Боккхача зале выступлени еш я советски скрипачка Муллова Виктория. 2. Скрипачий конкурса жюре членаш (аьрдехьара аьттехьа) — Рикардо Одиопофос (Австри). Леонид Коган (СССР). Владимир Аврамов (Болгари). Берл Сиповский (США).

А. ЧУМИЧЕВА суртащ.
ТАСС фотохроника.

ЭЗДЕЛ—САГА ЮХЬ

ВЫШЕГУРОВ МУХЬМАДА СТИХАЙ СБОРНИКАХ

«Эздел» аьнна цӀи тиллай къоночa поэта Вышегуров Мухьмада дукха ха йоацаш Нохч-ГӀалгӀай книжни издательстве арадаьнначa шин хьалхарча стихотворенеи книжках. Вайна хоаш ма хиллара, сага дегӀах, цун оамалех керттердар, цун сибат доаккхар, из хозвер, наха везавоалийташ дар эздел да. Из цӀи шин книжках цӀаьххa дагайохарах тилла ц автора. Цун хӀара стихотворени Ӏоешаш духьалъотт из, эзди хила, дог цӀена хила Ӏомаву цун хӀара мугӀаро. Керда книжка арадаьлла поэзи езараша а ешараша а сатуйс цу книжка тӀара хӀанзалца ца йӀза хоза уйлаш йовлар, хӀанзалца шоашта довзаш хинна кӀоаргагӀа поэта бӀаргаша бӀаргагор догдоахаш. ХӀаьта книжка дешарий из уйла Вышегуров Мухьмада стихаша йиза кхоачашъергхиларах шеко яц.

Шин тайпара, кхьча поэтий произведенешкарча персонажашта тара бац Мухьмада лирически турпалаш, кӀоаргга чулоацам болча дукхача стихотворенешка хоза, керда формаш лаха а хайнад автора.

Сенах йола-те цун произведенеш яха хатар отт хьалхашка. Вышегуров Мухьмада книжкага тематически оагӀорахьара хьоже уж тайп-тайпара я: Даьхенах, наха юкъерча гӀулакхех, наьнах, безамах, иштта кхы дӀахо а. Бакъда, уж темага диллача тайп-тайпара лле а, цун еррига стихотворенеш юкъара цхьа белгало я — цун хӀара мугӀ сага боаккхаш бола ловца санна бекаш хилар, наьха дог хьоасташ хилар. Из да автор а цун турпалаш а дешачол тарга а безалуш а хилар.

Вай сийлахьа Даьхе нана санна лоархӀ вай мехка вахача хӀара саго, хӀана аьлча, из массаволча сагага нана санна хьожаш, хӀаранех дог лазаш йоландаь. ХӀаьта Мухьмада сборник а хьаделл «Даьхе-нана» яхача стихотворене. Даьхен-наьна йовхал я авторо укхаза ювцар, из вайна массанена дика хоалуш я, шин стихотворени по язъьай ниисархой дика хилара тӀахьехаш бола кхайкам санна. Даьхе вай нана я, вай дика хуле из массаза сиаргъя йоах авторо:

Къонгаш во хилча,
массе хана
Елхаш хилацийн уж
кхебаь нана?
ХӀаьта Даьхе вай нана
ецний?
Вай во хилча из
елхаргъецний?
Цудухьа вежарий,
шо хьажа деза:
Вай нана массаза елийта
еза.

Шин ниисархой бокъонца бола Даьхен къонгаш хилар ловш, уж цун дагара хилар ловш волга гу вайна уж мугӀараш яздаь вола саг.

В. И. Ленин, из цӀи боча я, хург а я мукъале, ираз, машар мел безача наха. Цудухьа, 1924 шера, баьчча вахар дитача шера хиннар санна шийла Ӏа лаьтта хинадац, хургдац йоах Вышегурова:

— Ма кӀоарга лоа диллад,
ДегӀ морцаш хьенх мух.
Денна дог санна
Шийла да Ӏа.

— Харц ва хьо, новкъост,
Ер дац хьона Ӏа.
Вай мехка из ца хула
Дукха ха я.

1924 шера
Къилача январь бетта
Хиннад вай лаьтта
Наьха дегаш гӀордь
Бокъонца дола Ӏа.

«Бокъонца дола Ӏа» яхача цу стихотворене духьалъоттийт баьчча В. И. Ленина малх санна лӀайкхача дешашка ладувгӀаш, царех са доаллаш, цо хьийхача наькъах ираз кхаьчача дукхача къаьмий дегашка шийла таьзет отта из бирса Ӏан бутт. Поэта ма аллара, из хиина а хиннад «бокъонца дола Ӏа», цул шийлагӀа Ӏа хиннадац вай мехка, хург а дац.

Белгалдаккха безам ба са, Вышегуров Мухьмада ше сурт-сибат кхоллаш дукха дешаш ца доаделга, йаьха стихотворенеш а мугӀараш а ца язделга. Цунна карагӀдоал лоацача стихотворенепа дег чу южаргйола, хьоасташ йола е уйланга вугаш йола уйла хьакхолла. ХӀаьта из поэтически говзала кхоллам ба. Цун тешал деш я «Эздел» яхача сборника тӀа авторо напиа хетаяь лоацача стихай цикл, царех я «ХӀара сага», «Воча тӀехьен вахар», «Арахь лелаш», «Наьна дог — малх» яха стихотворенеш. Ер я царех цаӀ:

ХӀара сага, —
Къона, къаьпа хиларах.—
Шин тайпара хьеж
Сиглара малх:
Нана дийна мел йола —
Ӏалаьмате сийрда.
Еннача дийнахьа дена —
Лир дайна, баьде.

Поэта цу стихотворенена ляхар моллагӀча сага хетаргдола а нийса а хӀама да, хӀаьта наьха дегашка Ӏочухьежача санна дош алар поэта керттера декхар да. ХӀана аьлча, фу поэт хул цох наьха дог ховш веце? ХӀаьта наьха дагара вац из лха дешаш Вышегуровх ала хала да, цун хӀара произведени наьха уйлашца, цар вахарца, цар хьаштаца ювзаенна я.

Къаман багахбувцам, из ба проза я къаьстта поэзе а хьакъхалера хьаст. Из дукхаза белгалдаьхад гӀорваьнача, вокхача яздархочо Максим Горьке. Из дика кхета а деш Мухьмада а пайда эц гӀалгӀай багахбувцамах. «Вайнаьха багахбувцам тӀара» аьнна стихай цикл я сборника тӀа.

Безам... Из даим поэта хьамсарагӀча уйлашта юкъе дикка моттиг дӀалоацаш хинаб. ХӀаьта Мухьмад а юстара латтац цу темана. Цун мугӀараш Ӏомаву безаман хам бе, из лархӀа, хьахьокх цун хозал, сийле. БеркатегӀчунца, сийрдагӀчунца ювзаю цо безамах йола уйла. Царех я «Селхан ялацар сона байташ», «Шин сага Ӏи». «Ни! лостаяь тӀатеха» яха стихотворенеш.

Стихаш Ӏоязъе эшаш санна, талант эш хоржаш йола тема нийса харжа а. Бакъда, керттердар да нийса херка тема нийса яшха хар. Маца хул-те из нийса аьшха? Сона хетачох тема нийса аьшхай ала мегаргда вахарца айхха бувзам а болаш произведенепа наьха духовни хьашташ кхоачашдой. Вешта аьлча, веланалар, уйлане вахар, эздел, сий, ньахьегам. Даьхенцара, нахоцара безам — уж да вай заманхочун дегӀах доахка керттера гӀулакхаш, белгалонаш. Уж хьисапаш ларде а эцаш наьха дег тӀа бода никъ лаха безарех ва поэт. Вышегуров Мухьмада «Эздел» яха книжка духхьаьцхара хиларга диллача, автора дика карагӀдьнлад ала йиш я, лакхе белгалц ма даьнхара йола произведенеш хьахкхолла.

Къоначa поэта хьалхарча книжка тӀехьа кхы а иштта наха тоам бергбола книжкаш арадаларга сатувсаш а хьежаш а хургда вай.

С. АРЧАКОВ.

АХКАНАРА ГАСТРОЛАШ

ХӀара ахка хьаьӀадеча Нурадилов Ханпаший цӀерагӀча Нохч-ГӀалгӀай пачхьалкхен театро чакхйоах кхашка болхаш деш йоахнарчарна хетаяь йола ахканара гастролаш.

Иштта гӀалгӀай труппа хиннай Наьсарени МагӀалбикен районашка французски драматурга Ж. Мольера «Ца воалаш йоалаяь саг» яхача комедех оттаяь спектакль гойташ. ХӀанз из комеди цар гойт Сунженски районерча бахача наха.

Урус-Мартана, Грозненски, Шаьла районашка нохчий труппо гойтай итальянски драматурга Вивиане «Улица тӀера бродяга» яхеи молдавски драматурга А. Маринята «Майра къонахий» яхеи спектаклаш. Укх деношка цу спектаклашка хьожаш ба Надтеречни районера къахьегамхой. Цигара гастролаш чакхъяьлча, шоай спектаклаш цу труппо гойтаргья Ножай-Юртовски Дагестански АССР-ча Хасавюртовски районашка.

А. БЕК.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ГРОЗНЕРЧА ЭКРАНАШ ТӀА

«ЭГГАРА ЧӀОАГӀАГӀА ДАЬ КЪОАЛ»

А. М. Горьке цӀерагӀча киностуде арйаккхай из бос бола сатирически комеди. Цун керттера турпалаш — къона цун автомеханик, вай хана чӀоагӀа лоархӀаш бола специалисташ. Городера бахари шоай клиенташи кӀордабаь, шоаш лаьча машинаца Ӏаьржа форд болча отпусках сплаӀа болх уж. Бакъда, сапаргӀата долаш сапоӀаргда-кх оаха аьнна царна дагахиннар кхочашхилац.

Из деррига истори вайна довзийтараш ба вайна дика бовзаш бола — комедиограф Бахнов Владлени фильма режиссер-постановщик Макаров Виталийи. Режиссера дагалаттар дика кхоачашду оператора Малиновский Юре, художникаша Арадушкин Олегеи Вагичев Александреи, композитора Савельев Бориса. Фитюрина роль ловзаю дукха ха йоацаш ГИТИС чакхъяьккхача Никифоров Александра. Из вайна вовз «Запасной аэродром», «Петровка-38» яхача фильмашка дакъа лоацаш хиларца. Полукарпова роль ловзаю Н. В. Гогола цӀерагӀча Москверча театра артиста Меньшов Евгение. Цо дакъа лаьцад хьалхагӀа даьхача «Мичахьа ба хьо, безам?», «Лоамаш мел латт» яхача фильмашка. Варяй роль ловзаю вайна дика йовзаш йолча актрисас Дюжева Маринас. Ленай сурт-сибат кхеллад Вахтангов Евгене цӀерагӀча Москверча театра актрисас Кузнецова Еленас. Из а вайна дика йовз «Территори», «Кхалнах боацаш маӀанах», «Кхозза безамах», «Василийи Василисаи» яхача фильмашка дакъа лаларца. Ба укх фильме ролаш ловзаш кхыбола цӀи хеза артисташ: Д. Абашидзе, А. Лория, Ю. Саранцев, Р. Рудин, В. Захарченко, кхыбараш.

«КРАМЕРА ДУХЬАЛА ВА КРАМЕР»

Из фильм даьккхад американски кинематографисташа. Цу тӀа дувц дезал бохарах. Керттерча даькъе фильмо дувц сесаги нанеи дӀа я лха, бiсача даьхи воӀахи лаьца, царна юкъе эттача гӀуланкхах. Цо фильмо лаьккхай пхи «Оскар». Цу гӀуланкхо дика гучадоахк Америке из фильм зритела Ӏалаьмате чӀоагӀа дешаш цо лоархӀашн долга. Эггар хьалхи из дуйзаденна да цу тӀа дувцар наьха дегашка чӀоагӀа чудужаш хинна цо Ӏеш, актераша шоай ролаш дика ловзаеш хиларца. Эггара хьалха цу гӀуланкха «бехке» ва Крамер Тэда роль ловзаю Хоффман Дастин. Цо, Америке чӀоагӀа лоархӀаш волча актера, цӀьихаза а кхеллад «вайна белаш болча наьха» сурт-сибат. Иштта аьннад цунах цхьаь американски критико. Фильма цхьаьккха аьттув а ба лах цу даьнначa Крамера Тэда вийн роль ловзаю цӀаьни а.

«ТКЪАЬ ТКЪЕСТЛАГӀА»

Политически детектив дешачарна дезалургдолаш да «Ткъаь ткъестлагӀа» яха Робсон Майкла сценарех режиссера Шарион Донона Англе даьккха картина.

Фильма керттера турпал — къона англичанин инженер Ханней. Шийна дага а доацаш вахатох цо 1914 шера Англе дьна тийша болх чакхбаккха еш германски шпионий группа. [illegible] из фильм, [illegible] керттера роль ловзаеш артиста Пауэлл Роберта.

Царшца дакъа лоацаш ба артисташ Уорнер Дэвид, Портер Эрик, Догрис Карен, Милл Джон, кхыбараш.

Н. КОВАЛЕВА.

БАХАЧА НАЬХА А КОММУНАЛЬНО-БЫТОВОЙ ПРЕДПРИЯТЕЙ КУЛГАЛХОЙ А ТЕРКАМГА!

Бахача нахех коммунальни потребителашех газ йоагаяра йолаш йола нормаш 1982 шера 1 июле деиз хуппаенна хургья.

«Чечингаз» яха производственни объединени.

ТЕЛЕВИДЕНИ

6 ИЮЛЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.45 — Футболах болча дунен чемпионате.
10.25 — «Карьяч Олега пун аьлиешин». Документальни фильм.
10.40 — РСФСР заслуженни артиста Б. Феоктистова концерт. (балалайка).
11.20 — Кердадараш.
11.30 — Кердадараш.
14.50 — «Комсомол — са вахар». Телевизионни документальни фильмий программа.
15.30 — Фильм — берашта. «Зебра лочкьехьай».
16.40 — «Закарпатски дегамаш». Халкъа коллективний концерт.
17.10 — «Массанена йола стадион».
17.40 — «ХӀара сурта тӀа мала».
17.55 — «П. И. Чайковске цӀерагӀча VII Дунен халкъашта юкъерча конкурсе.
18.45 — «Тахан дунен тӀа».
19.00 — «Подвиг». Сталинграде немецко-фашистски эскар хӀаллакдара 40 шу дизарга.
19.30 — РСФСР заслуженни искусствай болхлочо Н. Сергеевс кулгалдеш йолча РСФСР Пачхьалкхен духовой оркестра концерт.
20.30 — «Кафедра» яхача телевизионни художественни фильма премьера, 1-ра сери.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Незнакомка» яха телевизионни художественни фильм.
22.45 — «Тахан дунен тӀа».

II ПРОГРАММА

8.00 — ӀуйранагӀа гимнастика.
8.20 — Ӏилман-популярни фильмий программа.
8.45 — «Ярмарка аьнначa тӀехьагӀа». Телевизионни художественни фильм.
9.50 — Корейски Халкъа Демократически Республика художественни коллективий концерт.
10.10 — Мультипликационни фильм.
10.30 — Французски мотт.
11.00 — «Пан Тау» яхача телевизионни дукхасерийни художественни фильма премьера. 3-гӀеи 4-гӀеи сереш.
12.00 — «Хоаши довзаш хила». Дешархошта аьрхӀа йола Ӏалма довзара программа.
12.45 — «А ну-ка, девушки».
14.35 — Фильм-концерт.
17.30 — Дешархошта. Фильм.
18.00 — «Дунен халкъашта юкъера обозрени» (гӀалгӀай меттала).
18.15 — «Нохч-ГӀалгӀайче гӀоалаш».
18.35 — «Старт».
19.05 — «ДоттагӀаш». Киножурнал.
19.25 — КПСС ЦК майски (1982 шера) Пленума решенеш — вахаре! «Юртбоахама продукцех из талаам йоаграх» (ноххий меттала).
20.00 — «Байса даьхьаьза хийла шуи, бераш».
20.15 — П. И. Чайковске цӀерагӀча VII Дунен халкъашта юкъерча конкурсе.
21.00 — «Ха».

21.33 — Телевидене экрана тӀа — [illegible] «Вицое йиш йоаце саг». Художественни фильм.

7 ИЮЛЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.45 — Центральни телевидене Бригсоюзни радиой эрсий халкъ Академически хора концерт.
9.25 — «Тхоца, оаха санна, тхоа [illegible]». ГДР-ера передача.
10.25 — «Кафедра». Телевизионни художественни фильм, 1 сери.
14.30 — Кердадараш.
14.50 — Ӏилман-популярни фильм.
15.27 — «Заьоп доаьий хьона?».
16.05 — «Хьехамча». Телевизионни фильм.
16.35 — П. И. Чайковске цӀерагӀча VII Дунен халкъашта юкъерча конкурсе.
17.20 — «Мичча шо, журналашъ».
18.05 — «Ӏалчай вахар». Академик Л. А. Орбели ваь 100 шу дизарга.
18.45 — «Тахан дунен тӀа».
19.00 — П. И. Чайковске цӀерагӀча VII Дунен халкъашта юкъерча конкурсе.
19.50 — «Кафедра». Телевизионни дукхасерийни художественни фильм, 2-га сери.
21.00 — «Ха».
21.35 — Я. Купала ваь 100 шу дизара денна хетаяь цхьа телевизионни документальни фильм.
22.25 — «Тахан дунен тӀа».
22.40 — Футбольни обозрени.

II ПРОГРАММА

8.00 — ӀуйранагӀа гимнастика.
8.20 — Москва телевизионни студий документальни фильмай программа.
9.05 — «Вицое йиш йоаце саг». Художественни фильм.
10.25 — Мультипликационни фильм.
10.40 — Немецки мотт. Обзорни передача.
11.10 — «Шоана, хьай-холой».
11.40 — «Пан Тау» яхача телевизионни дукхасерийни художественни фильма премьера, 6-гӀа сери.
12.40 — [illegible] «Великий почин».
13.10 — Ленински комсомола премие лауреатий концерт.
13.30 — Социалистически халкъа болам.
14.00 — Ж.-Б. Мольер, «Мещанин во дворянстве».
15.00 — [illegible]. Фильм-концерт.
15.25 — «Кердадараш».
17.30 — Дешархошта. Фильм.
17.55 — Фильм.
18.25 — «Нохч-ГӀалгӀайче гӀоалаш».
19.15 — Фильм-реклама.
19.30 — Документальни фильм.
19.10 — «Тамашийна кхо бок».
19.35 — [illegible] (ноххий меттала).
20.00 — «Байса даьхьаьза хийла шуи, бераш».
20.15 — П. И. Чайковске цӀерагӀча VII Дунен халкъашта юкъерча конкурсе.
21.00 — «Ха».
21.35 — «БӀешаш». Телевизионни художественни фильм.

РАДИО

6 ИЮЛЬ

6.10 — «Юртара ӀуйранагӀаш» (эрсий меттала).
6.55 — Хоамаш.
7.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.25 — «Сердало» газета обзор.
7.30 — Передачий программа (эрсий меттала).
7.35 — Передачий программа (гӀалгӀай меттала).
8.25 — «Автомачсестра билеты» (гӀалгӀай меттала).
8.35 — Инструментальни музыка (гӀалгӀай меттала).
8.45 — [illegible]. Беседа (ноххий меттала).
11.15 — [illegible]. Кхьчатий обзор (гӀалгӀай меттала).
11.30 — [illegible] (гӀалгӀай меттала).
16.00 — Передачий программа. Хаоттамаш бола хоам (эрсий меттала).
16.01 — [illegible]. Беседа (ноххий меттала).
16.10 — [illegible] А. Д. Шерипова. Нохч-ГӀалгӀайчен автономе 60 шу дизарга (эрсий меттала).
16.31 — Юртбоахаме [illegible]. Концерт (ноххий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (ноххий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гӀалгӀай меттала).
18.30 — Хоамаш.

УКВ

19.00 — [illegible]. Музыкальни очерк.
19.03 — [illegible]
20.00 — [illegible]
20.21 — [illegible]. Концерт.

7 ИЮЛЬ

6.05 — Кхаьчa программа — [illegible] ТӀулакх. Беседа (ноххий меттала).
6.50 — Передачий программа (ноххий меттала).
6.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
7.25 — [illegible] газета обзор.
7.30 — Нохч-ГӀалгӀай музыка концерт (ноххий меттала).
11.15 — «Лоамаш тӀара сердало». Журнал (гӀалгӀай меттала).
11.30 — «Спортивни Нохч-ГӀалгӀайче» (эрсий меттала).
15.15 — Лирически [illegible] (гӀалгӀай меттала).
16.00 — Передачий программа. Хаоттамаш бола хоам (эрсий меттала).
16.01 — [illegible]. Беседа (эрсий меттала).
16.15 — [illegible] (ноххий меттала).
16.15 — Дунен халкъашта юкъера обозрени (гӀалгӀай меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (ноххий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гӀалгӀай меттала).
18.30 — Хоамаш.

УКВ

19.00 — Э. Валента. «Керда [illegible]». Радиоспектакль.
19.15 — ДӀалоах Ш. Замуллакоис. Музыкальни передача.
19.55 — «Трасса тӀа». [illegible]
20.15 — [illegible]

ХОТТАМ

Тахан республике гӀоалаш [illegible] 3—8 метр [illegible] температура [illegible] 21—26, Грозне 23—25 градус [illegible]

[illegible]

МЕКОСТАНЦИ.

НАЬХА МОГАШАЛ ЛОРАЯРА

Наьха уназцӀено лораяр ди тӀехьа бокхагӀа лоархӀам болаш хул вай мехка, даим терко ю цу деша парте а пачхьалкхено а. Цунна доза тешал да Грозерча В. И. Ленина цӀерагӀча культура Дворецe шин дийнахьа хинна «КПСС XXVI съезда решенешка хьежжа Нохч-ГӀалгӀайче уназцӀено лораяра цхьайола проблемаш» яхача темах йола Ӏилма-практически конференци.

Конференце дейз а хинна дӀаэттар Л. И. Брежнева аьнна «Деррига де деза советски сага даим а массанахьа а шин ханнахьа деш дола квалифицированни а дог лазаш а медицински гӀо дара» дешаш.

Белгалдаккха деза, из конференци Нохч-ГӀалгӀай уназцӀеной министерства А. В. Луначарске цӀерагӀча Астраханерча пачхьалкхен медицински институтаца цхьана кийчъяь хиша хилар. Терапиеца, хирургеца дувзаденна тайп-тайпара дешаш дувца, дӀахо йодача хана наьха уназцӀено кхы а дикагӀа лораяра наькъаш белгалдаха дагахьа конференце дакъа лаьцар Москверча, Ростоверча, Астраханерча, Орджоникидзерча, Нальчикерча, вай республикерча дукхача Ӏилмахоша, лораша.

Конференце хьалхара дешнад йир Нохч-ГӀалгӀайчен уназцӀеной министра П. А. Камышникова. Цо дийцар Октябрьски революци ялалехьа наьха могашал лораяр мишта хиннад нохчаштен гӀалгӀаштен юкъе, [illegible] моттигерча нахах шинкъо саг мера ца хиннилга, таханарча медицински учреждени балхах. XI пятилетка чакхъяллалехьа де лерхӀарех.

Нохч-ГӀалгӀайче хьакима 60 шера культура, экономика санна цхьа дегӀ даьннаш хьеший медицина а. ВӀашин лораш ба нохчех, гӀалгӀайх хьабаьнна, республике я дукха больницаш, поликлиникаш, тайп-тайпара диспансераш. Долаш да хӀара сага шин могашал лораяра мел эша хьалаш.

Дукхача хана деза, белгалдаьккхар шин доклада тӀа Астраханерча медицински института проректора А. М. Голубева. ХьадоагӀа тха института а шун республика а юкъера доттагӀал. ДӀахо из дийцар шоаш цхьана беча балхах, токкамех, шоай вуле вай республика лаьрхӀа дукха лораш а аспиранташ а кийчбеш хиларах.

Терапевтически, хирургически, човнаш хиларах, тӀаьхьа хулача туберкулеза, стоматологе секцешка хулача занятешка дӀахо болх бир конференце. Укхаза дийцар тайп-тайпарча, сага хулаш долча кера чурча а кхьгиа а лазараштa дарба дарах, шоай балха опыт йовзийтар тайп-тайпарча городашкарча а республикашкарча а лораша.

Вайна хоаш ма хиллара, цхьа мохк бац вай бар санна берий а воаной а йоакхо еш. Цар уназцӀено лораярца дувзаденна дешаш дувцаш къаьстта «Йоанали берали лорадар» яха секци яр укхаза.

Бераштa хулаш долча лазараштa дарба дара хетаяь яр дукхача лораша яь докладаш. Масала, царех яр Москверча С. М. Гусева, Нальчикерча М. Н. Якушенкос, Ростоверча Н. В. Афанасьева, кхы а дукхача лорий докладаш.

Иштта конференца веза хьаша вар СССР Ӏилмай Академе член-корреспондент С. И. Ефуни а.

Конференци чакхйоалаш болча балха итогаш а хь тӀадийцар дӀахо йодача хана наьха уназцӀено кхы тӀа а дикагӀа лораяраи кийслуш дола гӀалаташ дӀадахарн тӀера йола рекомендацеш.

С. ЧАКОН.

СПОРТ

ЦӀАЬХХА А НИШАЙ «ТЕРЕК»

Самардийнахьа «Терек» тӀакйцар Махачкалера «Динамо». Из ловзар чакхдаьлар счет 3:1 йолаш хьаьший кот а бовлаш.

ЯЙГАЧА АТЛЕТИКА ЯХЬАШ

Укх деношка хилар Нохч-ГӀалгӀай АССР 8 спартакиада зачетах йола яйгача атлетика яхьаш. Цига дакъа лоацаш яр ворхӀ коллектив: «Труд», «Динамо», «Буревестник», «Трудовые резервы», «Урожай», «Спартак», «Минпрос».

Цу яхье хьалхара кхо моттиг йоаккхаш дӀаннйсьелар ер командаш: «Буревестник», «Минпрос», «Урожай».

Укхаза дакъа лаьцача командаех вӀашагӀтехай августе город Краснодаре хургйолча зональни яхье дакъа лоацаргдола Нохч-ГӀалгӀайчен команда.

В. АВАДИЕВ.

Архангельски область [illegible] Соловецки [illegible] «Татария», «Буковина», «Юшар» [illegible] туристов [illegible] Соловецки историко-архитектурни музей-заповедник. Дикъ бӀаь шу хьалха укхаза хьалдаь хиннад тамашийна гӀирсаш — Соловецки кремль, монастырь, каналаш, кхы чудеста доаш тӀаш. [illegible] туристаш [illegible]

СУРТА ТӀА: [illegible]

С. ГУБСКИ сурт.
ТАСС фотохроника.

ТХА АДРЕС: 364007, г. Грозный, Маяковски ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-48-67; редактора заместитела — 2-85-07; [illegible] секретара — 9-24-00; [illegible] — 9-24-01; промышленностен транспортен — 9-21-01; юрта боахама — 9-21-00; культура — 9-21-05; письмой — 9-21-07; корректорски — 3-00-88.

НАШ АДРЕС: 364007, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-48-67; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 9-24-00; [illegible] — 9-24-01; промышленности и транспорта — 9-21-01; сельского хозяйства — 9-24-00; культуры — 9-21-05; писем — 9-21-07; корректорской — 3-00-88.

Газет арадуъаш шинарей, ерей, шоатта деношка.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковски, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. [illegible]